

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний економічний університет
Юридичний факультет
Кафедра кримінального права та процесу

ОГОНОВСЬКА (ШЕВЧУК) Галина Валеріївна

Правовий статус суду в Україні.

спеціальність: 081 – Право
магістерська програма – Право

Магістерська робота

Виконала студентка групи ПРМ-22
Г.В. Огоновська(Шевчук)

Науковий керівник
к.ю.н., доцент Чудик Н.О.

Магістерську роботу допущено
до захисту

«__» _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

_____ **Н.З.Рогатинська**

РЕЗЮМЕ

Магістерська робота містить 112 сторінок та список використаних джерел із 70 найменувань.

Метою магістерської роботи є дослідження правового статусу суду в Україні. Визначення його місця серед інших органів державної влади та безпосередньо у судовій системі, розкрити основні позиції щодо реформування судової гілки влади після масштабної судової реформи та прийняття нового Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 02.06.2016 року.

Об'єктом дослідження виступають правовідносини що виникають у суспільстві під час здійснення правосуддя органами які представляють судову владу в Україні.

Предметом дослідження є судова система України та принципи її побудови, зміни яких зазнали судові органи, та які визначили його місце у державі на сьогоднішній день.

Одержані висновки і їх новизна полягає у комплексному дослідженні судової системи України, та статусу суду.

Ключові слова: суд, судова система України, правосуддя, судова реформа.

ABSTRACT

Thesis contains a 112 page and a list of sources 70 items.

The goal of thesis is to study the legal status of the court in Ukraine. Determination of his place among other bodies of state power and directly in the judicial system, to reveal the main positions regarding the reform of the judicial branch of government after a large-scale judicial reform and the adoption of the new Law of Ukraine "On the Judiciary and Status of Judges" of 02.06.2016.

Subject of inquiry is the legal relations that arise in society during the administration of justice by bodies representing the judiciary in Ukraine.

Subject matter is the investigation is the judicial system of Ukraine and the principles of its construction, which were changed by the judiciary, and which determined its place in the state to date.

The resulting findings and their novelty are in the complex study of the judicial system of Ukraine, and the status of the court.

Keywords: court, judicial system of Ukraine, justice, judicial reform

АНОТАЦІЯ

Огоновська Г. Правовий статус суду в Україні. – Рукопис.

Дослідження на здобуття освітньо–кваліфікаційного рівня «магістр» за спеціальністю 8.03040101 – Правознавство. – Тернопільський національний економічний університет, Тернопіль, 2017.

У роботі здійснено правовий аналіз судів та судової системи в Україні. Автором досліджено статус суду в Україні та новели, які торкнулись судової системи внаслідок судової реформи 2016 року

ANNOTATION

Ohonovska H. Status of the court in Ukraine. – Manuscript.

This research is to submit Master of master of Law on specialization 8.03040101. – Law. - Ternopil national economic university, Ternopil, 2017.

The legal analysis of courts and the judicial system in Ukraine was carried out. The author examines the status of the court in Ukraine and the stories touching on the judicial system as a result of judicial reform in 2016.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1 ІСТОРІЯ СУДОУСТРОЮ В УКРАЇНІ.....	7
1.1. Етапи становлення судової системи в Україні.....	7
1.2. Поняття судової влади та судової системи.....	19
Висновки до першого розділу.....	38
РОЗДІЛ 2 ПРАВОВИЙ СТАТУС СУДУ ЯК ОРГАНУ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ.....	41
2.1. Статус суду в системі державних органів.....	41
2.2. Характеристика взаємовідносин суду з іншими органами державної влади.....	55
Висновки до другого розділу.....	66
РОЗДІЛ 3 ПРАВОВИЙ СТАТУС СУДУ В СИСТЕМІ ОРГАНІВ СУДОВОЇ ВЛАДИ.....	70
3.1. Статус суду в судовій системі.....	70
3.2. Характеристика взаємовідносин суду в системі органів судової влади.....	86
Висновки до третього розділу.....	99
ВИСНОВКИ.....	102
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	105

Вступ

Актуальність теми обґрунтовується тим, що на даний момент триває судова реформа, яка проходить на теренах України. Це достатньо важкий і всеохоплюючий процес який має як позитивні так і негативні сторони. Нажаль реформа судової системи України не змінює вже давно сформованого положення речей і залишає практично беззахисною відносно політичного зловживання та корупції.

Важливість теми для магістерської роботи яку я обрала підтверджується тим фактом, що трансформація структурних елементів судової влади потребує додаткових змін до діючих законодавчих актів які регулюють діяльність судової системи. Однозначно, судова реформа в Україні повинна бути одною із самих насущних для нової влади. Але нажаль вагомих кроків щодо реформи судової влади за даний час ми так і не помітили.

Питання щодо вивчення і дослідження теми проблем статусу суду є дуже актуальними, адже рівень довіри наших громадян до судів, в незалежності від того користувались вони послугами суду чи ні, досить низький і складає менше 40%.

Мета дослідження полягає у дослідженні правового статусу суду в Україні. Визначення його місця серед інших органів державної влади та безпосередньо у судовій системі, розкрити основні позиції щодо реформування судової гілки влади після масштабної судової реформи та прийняття нового Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 02.06.2016 року.

Поставлена мета обумовила вирішення таких завдань:

- визначити поняття суду та судової системи, місце і роль судів різних інстанцій при здійсненні правосуддя в Україні.
- проаналізувати правовий статус суду в нашій державі;
- дослідити зміни у діяльності суду, суддів та загалом судової системи які відбулись внаслідок судової реформи України.
- визначити правові засади та принципи на яких базується діяльність судових органів, повноваження які на них покладені.

– провести аналіз норм нового Закону України «Про судоустрій і статус суду», який був невід’ємним кроком при проведенні судової

- дослідити позитивні та негативні сторони при здійсненні правосуддя судам України.

Об’єктом дослідження є правовідносини, які виникають у суспільстві під час здійснення судами покладених на них обов’язків.

Предмет дослідження складає статус судової системи, суду та суддів в Україні після реформування судової гілки влади. Основні засади та повноваження діяльності судових органів.

Теоретична основа дослідження. Теоретичною базою під час написання магістерської роботи були наукові праці таких вчених та дослідників: Шинкаренко А. В., Махніцький О. І., Куйбіда Р. О., Андрейцев В. І., Фоміна М. А., Квасневська Н. Д., Пігарева Г., Козюбра М.І., Туркіна І. Є., Николенко Л.Н., Косткіна Ю. О., Гречанюк С., Гоманюк А. А., Портонов А., Чегренець Н. В., Василькевич Я. та інші.

Методи дослідження. У ході написання магістерської роботи були використані такі загальнонаукові методи, як історико-правовий, порівняльно-правовий, формально-логічний, діалектичний, системно-структурного аналізу

Наукова новизна одержаних результатів полягає у комплексному дослідженні статусу суду в Україні.

У результаті проведеного дослідження сформульовано наукові положення та висновки, а саме:

– визначено засади діяльності та принципи на яких базується діяльність судових органів, принципи якими керуються судді при виконанні судових обов’язків.

- класифіковано суди та виділено до яких інстанцій вони належать відповідно до нового законодавства, яке регулює питання судової системи;

- досліджено обов’язки новостворених та реорганізованих органів, на які покладені повноваження щодо здійснення правосуддя, вимоги які ставляться до кандидати на особу судді відповідно до нових норм та положень;

- визначено які новаторства введені у діяльність судової системи та суддів, їхні плюси та мінуси;
- сформульована мітка думка про поняття судоустрою в Україні за час реформ;
- визначено нормативно-правову базу відповідно до якої регулюється статус та діяльність усієї судової системи в Україні.

Практичне значення отриманих висновків полягає у тому, що у роботі сформульовані та викладені положення та висновки які допомагають провести правовий аналіз судової системи в Україні.

Структура дослідження є логічно впорядкованою системою викладеного матеріалу. Робота складається зі вступу, трьох розділів, які об'єднують шість підрозділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 112 сторінок.

РОЗДІЛ 1.

ІСТОРІЯ СУДОУСТРОЮ В УКРАЇНІ

1.1. Етапи становлення судової системи та судустрою в Україні

Розуміючи, що без судової системи Україна не зможе повноцінно функціонувати, потрібно вдатись до в'яснення витоків правосуддя в нашій державі.

Розкриваючи даний розділ буде доцільно в'яснити, як встановлювалась та реформувалась судова влада від її початків. Повертаючись назад, у часи створення українського суду його лік потрібно вести від часів Київської Русі або ж Запорізької Січі, щоб виокремити історичне коріння сучасної структури вітчизняного судустрою. Звсіно, вельми важко скласти цілісну хронологічну лінію становлення судової системи, адже небагато часу наша земля була вільною, та непідкореною. У різні періоди території сучасної України перебували в складі Київської Русі, під татаро-монгольським ярмом, під владою Литовської і Польської держав, у складі Російської імперії, що відбивалося і на судустрої країни. А згодом революція 1917 року настільки кардинально вплинула на державний устрій усіх країн, які увійшли до складу Радянського Союзу, що історичні традиції у розвитку судової влади і судустрою були повністю перервані, а вікові надбання з реформування судової системи просто відкинуті, оголошені шкідливими.[1; С.13]

Варто вказати важкість характеристики та опису судової системи попередніх століть, адже джерел які б інформували чи хоч якоюсь мірою розкривали суди зовсім небагато.

.Відомий історик судового устрою Гетьманщини Д. П. Міллер зазначав, що імовірно судовий устрій на той час відповідав прийнятому в Речі Посполитій і складався із судів земських, повітових, міських і підкоморських, а також міщанських судів у містах, козацьких судів і судів духівництва. [2]

Вище перелічені суди, рахувались становими судами, адже вони розбирали спори лише між певними категоріями населення, таких як представники шляхти, духівництва, козацтва та міщанами. На сучасний лад такі суди можна

було б відносити до спеціалізованих судів – зі спеціалізацією за суб'єктом звернення. Про при те, особи, які досліджували дану тематику, висловлювали сумніви щодо наявності на території України хорошої та злагодженої судової системи.

Зокрема, А. Лазаревський уважав, що створювати шляхетські суди на той час на території Лівобережної України не було кому і не було для кого.[3; С.76] Також А. О. Левицький вказував, на те що становий характер магістратських і ратушних судів не мав сенсу в нестановій Малоросії.

По закінченні 1648 років роль козацтва значно зросла, що відбилось на створення нових військових судів, які були представлені у вигляді судів сотень, полкових і Генерального суду, які поглинули шляхетські суди, що діяли раніше. Щодо складу таких судів, то варто відмітити, що судом першої інстанції став сільський суд, який був розміщений у козацьких селах. До його складу входив отаман та 2–3 чоловік з товариства, у компетенцію якого входив розгляд нескладних справ.

Сотенний суд створювався у невеликих містах, де знаходився осередок сотні. Кожна сотня складалася з одного або більше містечок і багатьох сіл. Сотенні суди слухали справи і цивільні, і кримінальні відносно сотенних урядників і козаків, що належали до даної сотні, а також інші справи. Полковий суд спочатку не був судом постійним, він створювався й розглядав справи за розпорядженням полковника в місті, що був осередком полку. Таких осередків у Гетьманщині було 10:

Київський,

Чернігівський,

Стародубський,

Переяславський,

Ніжинський,

Прилуцький,

Гадяцький,

Лубенський,

Миргородський

Полтавський. [4; С. 529]

Варто наголосити, що на ті часи під поняття «полк» мали на увазі не тільки військові підрозділи, але й адміністративно-територіальну одиницю.

Полковому суду були підсудні усі цивільні та кримінальні справи, навіть ті, які стосувались простого козацтва або ж полкової чи сотенної старшини

Генеральний військовий суд спершу не був постійно функціонуючим судом. Зазвичай він збирався і проводився там, де на той час був гетьман, що передавав на розгляд військових суддів скарги, які надійшли до нього. Суд міг розглядати справи не лише в порядку апеляції (розглянуті раніше в нижчих судах), але й виступати як суд першої інстанції у цивільних і кримінальних справах відносно генеральної старшини, полковників, бунчукових і військових товаришів, військових канцеляристів та осіб, узятих під гетьманську протекцію. [2]

Найбільшим недоліком козацького суду в зазначений період була повна відсутність розмежування між владою військовою, адміністративною та судовою, оскільки судьями в більшості випадків виступала козацька старшина. Відповідно старшини, полковники або гетьман, по-перше, могли впливати на рішення, що приймалися судом, а по-друге, вони не завжди бажали виконувати свої суддівські обов'язки, що призводило або до неможливості судового захисту, або до зволікання. До того ж судоустрій характеризувався нестійкістю. Суди і судді часто змінювалися, практично не передбачалося виконання функцій судді на професійній основі.

Виділяти судові інстанції в сучасному розумінні також складно — люди звичайно зверталися до найближчого суду. Крім того, у край важко визначити межі компетенції кожного суду. Однакові спори могли слухатися в різних судах, загальних правил не було, і, як правило, це залежало від бажання того, хто суд здійснював. Оскільки відправлення правосуддя давало дохід і цим доходом дорожили всі, хто мав право судити, то досить часто справа, що могла дати прибуток, вилучалася з нижчестоящего суду для розгляду у вищестоящому, наприклад, із сотенного в полковий. [1; С. 15-16]

Періодом значного прориву у судовій системі України вважається судового устрою України можна кінець XVIII — початок XIX ст., на момент коли Україна входила до складу Російської імперії. Даний етап можна характеризувати набуттям багатьох напрацювань в напрямку усвідомлення значення судоустрою для держави

Дослідник А. Разаревський уточняв, що дані напрацювання полягають не тільки в обґрунтуванні необхідності виділення суду посеред інших державних органів з наданням йому самостійності, але й у появі, використанні та розробці поняття «судова влада».

Так, у 1803 р. відомий російський учений М. М. Сперанський запропонував:

- а) керування державою покласти на три сили, одна з яких судова,
- б) створити при Сенаті судовий орган, що поряд із законодавчими і виконавчими органами міг би перешкоджати монархові зловживати своєю владою.

У 1862 р. в Основних положеннях судоустрою було закріплено, що влада судова відокремлюється від виконавчої, адміністративної і законодавчої. Становлення судової влади як гілки державної влади, а суду як повно цінного і самостійного державного органу стало одним із завдань реформи 1864 р [1; С. 17]

Важливість реформи судової гілки влади 1864 року неможливо назвати малозначущою, адже вона була висновком визнання здобутків науково-юридичної думки відносно значущості судової влади та вцілому суду для нашої держави. Відтоді реформування тривало чималий період часу, на протязі якого здійснювались дослідження відносно основних положень реалізації судового устрою. Дослідники зазначають, що навіть незважаючи на такий довгий період у час – 50 років досконалою судова система так і не стала, але незамінним є досягнення щодо:

1. наявності суду присяжних;
2. висококваліфікована присяжна адвокатура
3. виборний мировий суд
4. колосальне зменшення терміну розгляду справ

5. відхід від принципу становості при створенні судів

6. значні успіхи у протидії з хабарництвом

Даний етап у долі нашої держави підбив основний підсумок судової реформи – самостійний та незалежний суд, повинен створюватись окремо від адміністративної та виконавчої влади, наділятись не меншим спектром влади ніж інші гілки, та ідентичною мірою потрібен для захисту прав та свобод населення, та для підтримання існування та цілісного функціонування держави загалом.

Ще одним етапом сала революція 1917 р. яка нажаль повною мірою перекреслила усі досягнення в даній сфері. Судові принципи та устави 1864 року такі як гласність і змагальність процесу, рівність сторін перед судом, право обвинуваченого на захист виборність деяких категорій суддів, незалежність суддів від адміністрації, були оголошені буржуазними та декларативними. [2]

У висновку було підписано Декрет про суд No 1 від 7 грудня 1917 р. за наслідком якого Радою народних комісарів було скасовано наступні ланки:

-Урядуючий Сенат,

-окружні суди,

-судові палати,

-військові, морські і комерційні суди,

-призупинено дію мирових судів, у результаті чого була практично ліквідована діюча з реформи 1864 р. судова система.

Натомість свою дію розпочали суди, які формувались на підставі виборів.. Основоположним принципом виборності суддів такий: судді обираються трудящими із трудящих. Дані місцеві суди стають судами першої інстанції та розглядають цивільні та кримінальні справи за якими передбачалось позбавлення волі до 2-ох років.

Для розгляду більш складних справ створювалися окружні суди. справи особливої важливості, такі як контрреволюційний злочин розглядалися революційними трибуналами. Мінусом було те, що апеляції на рішення суду були відмінені, дозволена була лиш касаційна заява, при умові позбавлення волі більше аніж на 7 років

На теренах нашої держави у цей період, у наслідок отримання повідомлення про революційні дії, було створено Виконавчий комітет, який проводив свою діяльність від імені Тимчасового уряду, і Київську Раду робітничих і солдатських депутатів.

17 березня 1917 р. було створено Центральну Раду, яка взяла курс на установлення автономної Української Республіки з демократичним парламентським устроєм. [5; С. 300]

Наступні видатні події у розвитку судоустрою можна виділити III Універсал Української Центральної ради від 07.11.1917 року, яким закріплено, що суд повинен бути чесним та таким що відповідає духові народу.

29 квітня 1918 р. Українською Центральною Радою) поряд з Всенародними Зборами (законодавча влада) та Радою Міністрів (виконавча влада) виокремлює і судову владу, яку очолює Генеральний Суд (вища судова інституція), обраний Всенародними Зборами, що виконує касаційні функції для всіх судів Республіки, судить членів Всенародних Зборів і міністрів. Закріплено і найважливішу ознаку судової влади — виключність: «Судова влада в рамках цивільного, карного і адміністративного законодавства здійснюється виключно судовими установами» [6; С. 57]. Також можливо проглянути наявність такої ознаки як повнота, яка розуміла під собою те, що рішення які були прийняті судом не підлягають зміні ні одній гілці влади.

Подальші часи неможливо назвати вдалими для формування чи вдосконалення судової гілки влади. Ніякого значного прориву не відбулось. Навіть беручи для прикладу часи панування гетьмана П. Скоропадського. Закони, які були ним прийняті, про тимчасовий державний устрій України від 29.04.1918 року, не те що навіть не зберегли ти досягнень у судовому руслі, які вже були набуті, але й натомість погіршували місце судової ланки, адже у владі Гетьмана була можливість зміни та полегшення покарань які призначались судами. Також занепад судової системи проявився і у тому, що Гетьманом самостійно обирались судді до Генерального Суду України, що на той час був найвищим органом судової влади.

Невдалим для нас був і період Української Соціалістичної Радянської Республіки. Конституція УСРР від 14 березня 1919 р. та Конституція УСРР від 15 травня 1929 р також не покращили стану судових органів. У них навіть словом не згадувалось про судові органи та спосіб захисту у них своїх прав селянами. Лише у 1937 ми можемо знайти крок до вдосконалення судової система, а саме у розділі IX Конституції УРСР від 30.01.1937 року який йменується як «Суд і прокуратура» а саме поступили такі нововведення:

Правосуддя в УРСР здійснювалось Найвищими Судами УРСР та Молдавської АРСР, обласними судами, судами адміністративних округів, спеціальними судами СРСР та народними судами. Судді обиралися на 5 років (народні судді

на 3) та відповідно до ст. 111 були незалежними і підкорялися тільки законові. Конституція УРСР від 20 квітня 1978 р. також зазначила, що правосуддя в Українській РСР здійснюється тільки судом, судді і народні засідателі є незалежними і підкоряються тільки законові, але є відповідальними перед виборцями або органами, що їх обрали, звітують перед ними і можуть бути ними відкликані у встановленому законом порядку. [1; С. 21]

З плином часу судова системи у нашій країні реформувалась у тому ж руслі. Наврядчи можна сказати що дані зміни були суттєвими, але відновлення значення та статусу судової влади тривало навіть після етапу проголошення України незалежною. Звісно починаючи від 1991 року у нашій державі розпочато шлях до створення повноцінної судової влади, яка побудувалась ще за радянських часів. Оскільки досягнути значних зрушень не вдавалось, позитивним моментом є те, що Україна вирішала почерпнути судового досвіду у зарубіжних країн.

Якщо з переходити до етапів становлення судової системи після проголоше- ння України незалежною, тобто від 1991 року, то можна виділити наступні вагомні кроки на шляху удосконалення судоустрою. 1 крок сягає часові рамки з липня 1990 року по червень 1992 року. Звісно колосально вдалим його не назвеш, адже через успадкування радянських законів та норм судова влада залишалась залежно від виконавчого органу,

була відсутня спеціалізація судів, не було встановлено кваліфікаційних вимог до суддів, окрім вікового фактору. До позитивних змін можна віднести: наділення судів правом законодавчої ініціативи [7, С. 12], та встановлення принципу рівності перед законом та судом громадян країни.

У квітні 1992 року парламентом схвалено Концепцію судово-правової реформи в Україні, в ході якої необхідно :

- 1) гарантувати самостійність і незалежність судових органів від впливу законодавчої і виконавчої влади;
- 2) реалізувати демократичні ідеї правосуддя;
- 3) створити систему законодавства про судоустрій, яке б забезпечило незалежність судової влади;
- 4) забезпечити спеціалізацію судів;
- 5) максимально наблизити суди до населення;
- 6) чітко визначити компетенцію різних ланок судової системи;
- 7) гарантувати право громадянина на незалежний і неупереджений суд. [8]

Наступний етап встановлюється з липня 1992 по червень 1996 року. Судова-правова реформа відіграла велику роль, але звісно фактичні дії значно відрізнялись, від тих які вказувались в актах щодо реформи. До моменту коли була прийнята Конституція, було ухвалено низку актів які у свою чергу проводили регламентацію арбітражних судів, передбачалось утворення органу конституційної юрисдикції, визначався статус суддів, врегулювання порядку оскарження судового рішення, встановлено порядок відшкодування шкоди. Але все ж таки була невирішена проблема яка стосувалась порядку добору суддів та притягнення їх до відповідальності, яка однозначно повпливала на рівень захисту прав громадян.

Наступний крок припадає на термін з липня 1996 по червень 2001 року. Відповідно до прийнятого основоположного закону нашої країни визначено нову систему судів та закріпились гарантії прав на судовий захист. Закріплювались основні засади здійснення судочинства в Україні. Плюсом було і те, що визначено нові принципи побудови системи судів це спеціалізація та територіальність. Також було встановлено діяльність апеляційної інстанції.

Встановлено термін перебування судді на посаді – 5 років, які обирались вперше, та безстроково для вже попередньо обраних суддів. На цей період, у вересні, припадає певною мірою визначна подія, Україна ратифікує Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод, внаслідок якого держава зобов'язувалась гарантувати право на чесний та справедливий судовий процес та інші права та свободи людини.

Четвертий етап: липень 2001 – січень 2002 років. Цей період отримав назву «мала судова реформа», оскільки було прийнято ряд документів, за якими були внесені зміни до актів що врегульовували питання судоустрою, статусу суддів та судочинства. Така маніпуляція пов'язана в першу чергу з створенням єдиної системи судів загальної юрисдикції шляхом включення до неї арбітражних судів, які були перейменовані на господарські. Запроваджувалися нові процедури оскарження судових рішень (апеляція і касація, замість радянської касації і перегляду у порядку нагляду), санкціонування судом арешту, тримання під вартою і затримання осіб, підозрюваних у вчиненні злочину, проведення огляду та обшуку житла або іншого володіння особи.[8]

Наступний період змін припав на лютий 2002 – квітень 2006. Законом України «Про судоустрій України» передбачалось створення нових судів загальної юрисдикції таких як Касаційні та Апеляційні суди України. Законом встановлювався термін – 3 роки, протягом яких на теренах держави мали розпочати своє функціонування адміністративні суди. також встановив трирічний строк для створення адміністративних судів. Законом розширювались повноваження Президента відносно судової гілки. Він був наділений повноваженнями щодо призначення голів суду та їх заступників та звільнення їх з посад. Стосовно Верховного Суду України ці поправки не торкнулись, але Президент був вправі визначати кількісний склад суду

З травня 2006 по червень 2010 року припадає наступний шостий етап, який був не настільки прогресивний як попередні, адже стали наявні проблеми судової діяльності, такі як незавершена процесуально правова реформа, низький рівень кваліфікації суддів, низька ефективність професійної відповідальності суддів, перевантаженість судів справами, недостатність

прозорості діяльності суддів, та основна проблема, яка полягала у невідповідності до вимог Конституції судів загальної юрисдикції.

7 етап з липня 2010 – по червень 2016 року. Важливий крок – прийняття ЗУ «Про судоустрій і статус суддів», яким колосально змінено «картину» здійснення правосуддя Нововведеним Законом встановлюється наступне:

- 1) утворено Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ; 2) ліквідовано військові суди;
- 3) з метою забезпечення судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні впроваджено інститут слідчого судді;
- 4) функції з добору кандидатів на посади суддів та притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності зосереджені у Вищій кваліфікаційній комісії суддів України;
- 5) впроваджено процедуру добору кандидатів на посади суддів на засадах конкурсності та, теоретично, прозорості;
- 6) запроваджено механізм притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності;
- 7) скорочено терміни розгляду справ в апеляційній та касаційній інстанціях;
- 8) впроваджена автоматизована система документообігу та розподілу справ.[9]

Останнім етапом, який є не менш важливий можна ввіжати з 2 червня 2016 року, в цей день приймається оновлений Закон України «Про судоустрій та статус суддів». Згідно із законом (проект №4734 "Про судоустрій і статус суддів") втрачає чинність діючий на той час Закон про судоустрій.

Висновок до параграфу 1.1.

Підводячи підсумки вище викладеної інформації, на мою думку було б доцільно виокремити періоди розвитку судової системи від витоків до сьогодення. Загалом з цього параграфу ми чітко можемо усвідомити, що судова система на наших теренах як розвивалась так і занепадала, звісно не без вмішання іноземних держав. Підпадаючи під владу інших країн наша держава поневолі переймала традиції і канони що стосувались стилю та форми функціонування судів. Одною з найбільших перешкод для становлення цілісного судоустрою, було те, що вона практично була розділена між сусідніми державами, тому у кожному куточку формувався свій судовий лад, відповідно до тих держав, яким вона належала.

Визначним проривом, я б назвала революцію 1864 року, яка значною мірою наблизила діяльність судів до демократії. Цей крок у долі нашої держави встановив такі значні досягнення як те, що суд має утворюватись та формуватись незалежно від виконавчої та адміністративної ланки, незалежність та повна самостійність суду, також суд повинен наділятись не меншим обсягом влади ніж інші ланки, що наближувала судову систему до повної самостійності. Незважаючи на наступні невдачі в плані вдосконалення судової системи, але й важкі роки для нашої держави, нам все таки з плином часу вистачило сил для проголошення незалежності України, і з кожним роком, невеликими кроками ми вдосконалювали і покращували місце судів в державі способом прийняття законодавчих актів, демократичних законів та норм, які юридично повинні забезпечувати право людей та громадян на повноцінний, об'єктивний та справедливий судовий захист їхніх прав.

1.2 Поняття судової влади та судової системи в Україні

Судова система в усіх країнах відіграє важливу роль у забезпеченні рівноваги сил в державі, а її ефективність може сприяти зміцненню впевненості суспільства у сумлінності роботи уряду країни. Історично, системи загального і цивільного права по-різному підходять до вироблення концепції інституту судової влади. Однак в останні десятиліття ці системи розвиваються і надають взаємний вплив, що веде до їх постійного зближення. Тому важливо не тільки знати історію розвитку судової системи нашої країни, але також помічати і розуміти що чималі зміни відбулись за останнє десятиліття.

У системах, які сягають корінням в загальне право, судова система традиційно володіє значною владою і незалежністю, за моделлю поділу гілок влади судова система завжди розглядається як окрема і незалежна гілка державної влади. Судді зазвичай мають гарантований термін повноважень і володіють значною автономією в питаннях бюджету і внутрішнього управління. На протязі кількох десятиліть багато держав впроваджують передовий досвід інших систем в свої країни. Ряд країн загального права провели реформи, які зміцнили незалежність і повноваження судової системи. Оскільки судова влада здійснюється безпосередньо такими особами як судді, то слід відмітити, що у країнах загального права призначення суддів тепер часто проводиться за участю або принаймні з урахуванням думки рад або комісій, до складу яких входять представники виконавчої, судової і законодавчої гілок влади, а також широкої громадськості. У деяких країнах роль в цих процесах відводиться особам юридичної професії і навіть викладачам права. У всьому світі спостерігається тенденція до посилення автономії і самоврядування. зміцнення гарантій терміну повноважень вважається важливим елементом захисту суддів від зовнішнього тиску. До найбільш ефективних гарантій терміну повноважень відносяться наступні процедури призначення, просування по службі та дисциплінарного провадження, які повинні бути прозорими, передбачуваними і об'єктивними.

У розвитку визнання того, що поведінка суддів повинна служити підтримкою основних цінностей незалежної судової системи, Економічна і

Соціальна Рада Організації Об'єднаних Націй в липні 2006 року прийняла резолюцію, яка має назву "Зміцнення основних принципів поведінки суддів". Ця резолюція покликана завершити роботу над принципами поведінки суддів, які закріплені в Бангалорських принципах поведінки суддів. Незважаючи на необхідність доопрацювання за результатами перегляду міждержавної експертною групою, Бангалорські принципи поведінки суддів встановлюють стандарти етичних норм поведінки суддів і адресовані суддям для використання в якості керівництва, а також судовим органам для використання в якості базових принципів регламентації поведінки суддів. Принципи побудовані на основі ключових цінностей: незалежність, об'єктивність, чесність, дотримання етичних норм, рівність Компетентність і старанність. Принципи ясно викладені і покликані сприяти кращому розумінню і підтримці процесу здійснення правосуддя з боку представників виконавчої та законодавчої влади, юристів і всього суспільства в цілому. Зважаючи на вище викладене, вважаю що, якщо вже Україна вирішила стати європейською державою, то перші зміни варто робити по відношенню до моральної сторони осіб - суддів, а не переписувати законодавчі акти, адже лише зі змінами «внутрішнього світу» особи можна здобути прогрес у даному питанні.

З моменту коли Україна стала суверенною по теперішній час судова влада залишається складною та багаторівневою соціально-правовою структурою яка однозначно потребує комплексного підходу до її визначення. Тому, розповсюдженим є підхід, відповідно до якого судова влада ототожнюється з системою органів, які її опосередковують (судовою системою).[10; С. 19]

Зокрема, Н. Власенко та А. Власенко сукупність судів, організованих на демократичних принципах з урахуванням національно-державного та адміністративно-територіального устрою держави, називають судовою системою [11, с. 41].

Г. Мурашин називає судову владу системою незалежних державних органів – судів, зобов'язаних від імені держави здійснювати правосуддя, вирішувати в судових засіданнях правові спори й конфлікти [12, с. 68]. На думку російських дослідників Ю. Дмитрієва та Г. Черемних, судова влада є публічно-правовим

утворенням, що являє собою систему спеціальних державних і муніципальних органів, наділених передбаченими законом владними повноваженнями, які спрямовані на встановлення істини, відновлення справедливості, вирішення спорів і покарання винних, рішення яких є обов'язковими для виконання всіма особами, яких вони стосуються [13, с. 48].

Хочу звернути увагу на те, що я погоджуюсь з думкою таких науковців як К. Гуценко та М. Ковалев що визначення вищевказаних дослідників не є цілком повноцінними, адже така дефініція розкриває лише поверхнісну суть призначення судової влади. Владою треба вважати не орган чи посадову особу, а те, що вони можуть і спроможні зробити. Фактично це повноваження, функція, але не її виконавець [14, с. 44]

Судова влада за своїм єством демократичній державі відноситься до системи народовладдя. Тобто завдяки ній забезпечується реалізація найважливіших конституційних прав і свобод людини та громадянина, та й прав народу в цілому. Демократична основа організації та функціонування судової влади (наявність народних засідателів і присяжних, незалежність суддів, змагальність сторін тощо) надають можливість розглядати її як «особливий канал реалізації влади народу» [15, с. 344].

Так, головний правовий акт України поряд з закріпленими ознаками державності для судової влади своїми нормами водночас більш детально впроваджує й принцип первинності народовладдя в реалізації судової влади. Так, у ст. 124 Конституції України вказується на правило обов'язковості судових рішень до виконання на всій території України (що забезпечується силою примусу державної влади України) і одночасно закріплюється принцип ухвалення судових рішень судами іменем України.

У сучасній літературі виокремлюється й інший підхід щодо визначення судової влади. Зокрема, її зміст виражається через специфіку владних повноважень судових органів чи форму судової діяльності.

Наприклад, В. Бринцев розглядає судову владу як законну діяльність усіх ланок судової системи із забезпечення й реалізації конституційного, господарського, кримінального, адміністративного та цивільного правосуддя [16, с. 25–36]

Оскільки поняттю «судова влада» ми визначення уже дали, перейдемо до такого поняття як «судова система». Конституція України зазначає, що правосуддя у нашій державі повинно здійснюватись тільки судами. Також функціонує єдина судова система яка складається з судів загальної юрисдикції та Конституційного Суду України. Варто вказати, що система судів загальної юрисдикції є вельми розгалужена та неоднорідна, як за власною будовою, так і за спеціальністю. Незважаючи на це, вона повноцінно відповідає до вимог Конституції України, а саме ст.. 125, в якій вказано, що система судів загальної юрисдикції в Україні організована за принципами територіальності та спеціалізації.

Однак, у науковій літературі й досі не вироблено єдиного розуміння категорії «судова система», яка на думку одних вчених являє собою всю сукупність судових установ та інших державних органів, що сприяють організації та функціонуванню судів [17, с.6; 18, с.19]. Інші ж вчені зводять її до системи судів, як установ, наділених судовою владою [19, с.11; 20,с.68]. Відсутнє також легітимне визначення поняття судової системи, що є чималою проблемою, адже не рідко ми помічаємо як у законодавчих актах постійно вживаються такі поняття як «судова влада, «судова система» і тому подібні. Небезпека даного аспекту полягає у тому,що кожна особа, громадянин, науковець по-різному можуть розтрактовувати дане поняття, а в інших випадках невірні застосовувати на практиці, оскільки немає чіткої та законом затвердженої дефініції «судової системи». Тому вдамся до визначень які нам пропонують науковці. Але перед цим буде доречно їх розділити на дві групи. Перша група, і у їхньому числі І. В. Назаров вважає, що судова система – це система спеціальних державних органів – судів, які є носіями судової влади, створені для задоволення потреби у розгляді та вирішенні виникаючих правових спорів, мають загальні завдання, принципи організації й діяльності, відповідають рівню соціально-економічного розвитку суспільства [21, с.111]. Практично ж такої позиції у поданні визначення притримується М. А. Фоміна. Думки іншої групи не сходяться в плані віднесення до судової системи лише судів нашої держави. Він також відносить до даного поняття органи і установи,

що обслуговують суди. Також він закликає не відкидати альтернативне недержавне правосуддя та судочинство, а саме – Третейські суди. Тобто ми можемо сказати, що, судова система України складається не лише з судів різних рівнів, але й з державних органів, включно з Державною судовою адміністрацією, Вищою кваліфікаційною комісією суддів та Третейський судів. Також, якщо досліджувати глибше наукову літератури, ми можемо виокремити науковців, які відкривають ще один підхід до визначення поняття «судова система». Для прикладу представників «третьої сторони» візьмемо дослідницю Хотинську-Нор О. З. яка розділяє визначення даного поняття у двох розуміннях: широкому і вузькому. У широкому розумінні «судова система» є цілісним комплексом правових інституцій, у якому знаходиться прояв судова влада та її зв'язки. У іншому, вузькому, значенні дослідниця відносить до цього поняття суто судові органи.

Відносно визначення цього поняття, можливо виокремити наступні три підходи до визначення «судової системи». Перший підхід пояснює нам, що «судова система» охоплює лише судові органи які здійснюють правосуддя. Другий підхід у свою чергу додає до попереднього визначення, ще кілька так званих допоміжних судових установ та органів, такі як Третейський суд. І третій підхід розділяє визначення на два розуміння: широке і вузьке, які узагальнюючи відповідають двом попереднім підходам.

Закінчивши розбиратись з визначенням даного поняття, можна з впевненістю сказати, що відсутність легітимного визначення «судової системи» створює наявну проблему у її розумінні та трактуванні.

Щодо завдання суду, то суд здійснює правосуддя на засаді верховенства права, та повинен кожній людині та громадянину забезпечити право на справедливий суд та поважне відношення до інших прав та свобод людини, які гарантовані Конституцією України, ратифікованими міжнародними актами та договорами і іншими нормативно-правовими актами. Основними актами на яких базується і які визначають статус суду це

- Конституція України
- Закон України «Про судоустрій і статус суддів».

Суди як єдині представники судової влади спільно з органами законодавчої і виконавчої влади забезпечують функціонування держави в цілому. В Конституції України безпосередньо визначені основи організаційно-функціонального розподілу повноважень між органами законодавчої, виконавчої та судової влади. Сьогодні надзвичайної актуальності набуває проблема дотримання конституційно визначених принципів реалізації судової влади та забезпечення належної взаємодії судів з органами влади загальнодержавного рівня, зокрема, з Верховною Радою України, Президентом України та Кабінетом Міністрів України; центральними органами виконавчої влади та Прокуратурою України; вищими спеціалізованими судами, Верховним Судом України і Конституційним Судом України. До принципів правосуддя слід віднести такі принципи: верховенства права, законності, здійснення правосуддя судом, рівності всіх учасників судового процесу перед законом і судом, незалежності суддів, гласності розгляду справи та повної фіксації технічними засобами, об'єктивної істини, змагальності сторін, обов'язковості рішень суду, мови судочинства та справедливості. [22. С. 91] Хочу також окремо звернути увагу на погляд дослідника М.І. Козюбри, який розглядає принцип незалежності суду і суддів по –іншому. Він вказує на те, що даний принцип взагалі пов'язаний з тим, що «в цивілізованому суспільстві суду належить центральне місце в забезпеченні принципу верховенства права (правового держави)»; цей принцип є каменем, закладеним у фундамент будь-якої демократичної і правової держави, і означає:

- інституційно-організаційну самостійність судів (окремих суддів) щодо інших органів державної влади, яка виражається в формуванні самоурядової і відокремленої від інших державних органів судової системи;
- заборона іншим державним органам і установам втручатися в здійснення правосуддя в будь-якій формі; - обов'язок держави надавати відповідні кошти, які б дозволяли судовим органам належним чином виконувати свої функції;
- неупередженість судів, неупередженість суддів і їх підпорядкування при здійсненні правосуддя лише на основі закону;

- незмінюваність суддів.[23 С. 4] І.Є. Туркіна стверджує, що судова влада проявляється у специфічній формі владного втручання держави в конфліктну ситуацію в соціумі, в якій судова влада має ряд наявних характеристик - володіє ознаками і рисами, властивими будь-якій іншій владі; переважає за компетенцією; має приватний і публічно правовий характер; опосередковується в правосудді і т. п. При цьому судова влада «підтримує необхідний баланс між представницькою та виконавчою гілками за допомогою контролю суду над відповідних чинних законів та інших нормативно-правових актів стосовно до Конституції України»[24, С. 1-2]

Наприклад В. Городовенко взагалі вважає, що класифікувати засади судочинства є недоцільним, але попри це я вважаю. Що їх класифікація є необхідною, адже це дає змогу розмежовувати їх та знати, де яку варто застосовувати і на яких стадіях і процесі ходу самого судочинства. Тим більше класифікація конституційних засад судочинства дозволить розділити їх за ієрархією і у висновку можна буде розгалузити їх на дві категорії загальні і спеціальні. У приклад наведу науковця І. Марочкіна, який вказує на те що система принципів судової влади поділяється на три певні підсистеми: інституціональну- загальні принципи,, функціональну- принципи відправлення судової влади та організаційні – принципи організації системи судових органів [25. С. 32]

І Факас ядром класифікації системи правових принципів організації і діяльності вважає їх поділ на організаційні та процесуальні і наприклад до організаційних принципів відносить принцип територіальності та спеціалізації судів, та розділяє їх на конституційно процесуальні та конституційно матеріальні [26]

Натомість дослідниця І. Дрягіна схильна до дещо іншої класифікації. Вона виділяє родові – ті що визначають суд як гілку державної влади, на яку розповсюджуються всі ті керівні засади та ідеї, які є характерними для державної влади в цілому(принцип демократизму, законності верховенства права) та видові принципи судової влади – ті, які визначають специфіку

діяльності судових органів по відношенню до інших гілок влади і дозволяють відрізнити їх від інших [27, С. 43-44]

Інший науковець С. Нечипорук вважає що принципи варто розділити за наступними критеріями «сфера регулювання», яка несе у собі дві складові: організація та функціонування. До засад організації вона відносить: принцип законності верховенства, прямої дії Конституції України. До засад функціонування вона відносить принцип незалежності та недоторканності суддів, принцип змагальності та рівності сторін. Також С. Нечипорук вважає що систему принципів організації та функціонування судової влади складають такі 4 групи:

1. принципи що визначають конституційні засади судової влади
2. принципи судоустрою судової влади;
3. принципи судочинства
4. принципи, що встановлюють процесуальні гарантії прав людини.

В Городовенко розподіляє принципи судової влади на такі категорії: основоположні: принцип справедливості, верховенство права самостійності гуманості, та організаційні: компетентність суду, доступність правосуддя, забезпечення права на перегляд судового рішення, і ще один вид процедурні: належний судовий розгляд, змагальність сторін, обов'язковість та вмотивованість судових рішень. Специфіку функціонування та організацій судової влади, як він вважає, відображають наступні складові

- конституційні принципи судоустрою
- конституційні принципи статусу судді
- конституційні принципи судочинства.

У цьому я підтримую думку В. Городовенка, і вважаю доречним виділяти такий критерій поділу принципів як «конституційні принципи статусу судді», до яких можна віднести незалежність, недоторканість, самостійність, оскільки вони описують статус судді як особи і не мають відношення до процесуальної діяльності суду як державного органу, не виділяють специфіку побудови судової системи. Тому я вважаю вірним рішення відносити такі принципи до окремої категорії.

Доречним буде охарактеризувати основні принципи діяльності судів в Україні.

Принцип законності є конституційним принципом. Особливість цього принципу зводиться до зобов'язань розглядати всі спори, неухильно дотримуючись господарсько-процесуальних норм, вирішувати господарські спори в чіткій відповідності із законом. Принцип законності може бути не в достатній мірі реалізовано за умови, якщо у конкретній справі господарський суд повно й об'єктивно не встановить дійсні обставини справи, права та обов'язки сторін. Особливу актуальність цей принцип має в умовах застосування конвенційних норм та рішень Європейського Суду з прав людини, тобто коли рішення суд базується не тільки на нормах національного законодавства. Принцип здійснення правосуддя судом закріплено в Конституції України [28] та Законі України «Про судоустрій і статус суддів» [29]. Делегування функцій судів, а також привласнення цих функцій іншими органами чи посадовими особами не допускається. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» в ч. 2 ст. 5 зазначає, що особи, які привласнили функції суду, несуть відповідальність згідно з законом. Створення надзвичайних та особливих судів не допускається. Принцип рівності всіх учасників судового процесу перед законом і судом полягає в тому, що відповідно до ч. 1 ст. 21 Конституції України усі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах, мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом [28]. Не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками. Рівність і свобода – невід'ємні умови життя людини, в своїй єдності створюють справедливість. Справедливо тільки те, що зберігає свободу і застосовується до всіх людей в рівній мірі. Для усіх громадян правосуддя здійснюється в єдиному процесуальному режимі. Жоден громадянин не може бути звільнений від будь-яких встановлених законом процесуальних обов'язків, або навпаки, бути наділений

будь-якими додатковими процесуальними правами. Винятки з цього правила передбачені для осіб, які мають статус недоторканності – Президента України, суддів, депутатів Верховної Ради України.

Принцип рівності всіх учасників судового процесу можливо розглядати в двох аспектах, а саме процесуальному та матеріальному. Матеріальний аспект полягає в тому, що до всіх учасників судового процесу матеріальний закон має застосовуватися однаково. Вимога однакового застосування законів – це інтерпретація положення про те, що право є застосуванням рівного масштабу до різних осіб. Такий погляд надає можливість по-новому оцінити роль і місце судової практики в правозастосовній діяльності, адже однією з перших умов правосуддя є та, аби закони до всіх застосовувалися однаково. Процесуальний аспект полягає в тому, що всім учасникам судового процесу мають бути надані рівні процесуальні права [30, с. 72]. Принцип незалежності суддів гарантується Конституцією України [28] та Законом України «Про судоустрій і статус суддів» [29]. Відповідно до ст. 126 Конституції України та ст. 6 Закону України «Про судоустрій та статус суддів» встановлено, що суди, здійснюючи правосуддя, є незалежними від будь-якого незаконного впливу.

Принцип гласності розгляду справи та повної фіксації технічними засобами є важливою передумовою здійснення правосуддя. Конкретизуючи цей принцип, Закон України «Про судоустрій і статус суддів» визначив, що ніхто не може бути обмежений у праві на отримання в суді усної або письмової інформації про результати його судової справи [29]. Кожен, хто не є стороною у справі, має право на вільний доступ до судового рішення в порядку, встановленому законом. Розгляд справ у господарському суді відбувається відкрито, крім випадків, встановлених процесуальним законом. Учасники судового процесу та інші особи, присутні на відкритому судовому засіданні, можуть використовувати портативні аудіотехнічні засоби. Проведення в залі судового засідання фото- і кінозйомки, відеозапису, а також транслявання судового засідання допускається за рішенням суду. Розгляд справи в закритому засіданні допускається за вмотивованим рішенням суду у випадках, передбачених процесуальним законом. Під час розгляду справ перебіг судового процесу

фіксується технічними засобами в порядку, встановленому процесуальним законом. Принцип об'єктивної істини диктує необхідність активізації діяльності суду в процесі. Істинним називається судження, у якому правильно віддзеркалюється об'єктивна реальність. В умовах активного застосування принципу змагальності він практично втрачає свою актуальність, але будь-яке рішення суду повинно бути істинним. Під істиною процесі розуміється правильне судження судді або суддів про дійсно фактичні обставини у справі у їх правовій оцінці. Законодавство перелік доказів, за допомогою яких встановлюються фактичні обставини, порядок їх подання, витребування, правила оцінки доказів. В інтересах реалізації принципу об'єктивної істини як його гарантію встановлено обов'язок суду здійснювати керівництво господарським процесом. Суд, зберігаючи незалежність, об'єктивність і неупередженість, здійснює керівництво процесом, роз'яснює особам, які беруть участь у справі, їхні права і обов'язки, попереджає про наслідки вчинення або не вчинення процесуальних дій, надає особам, які беруть участь у справі, сприяння в реалізації їхніх прав, створює умови для всебічного та повного дослідження доказів, встановлення фактичних обставин і правильного застосування законодавства у вирішенні справ. Рішення суду повинно бути обґрунтованим. Істина народжується в суперечці. Методом досягнення істини в господарському судочинстві виступає змагальність сторін в умовах рівноправності.

Принцип змагальності є загальновизнаним стандартом правосуддя, його включено до поняття справедливого судового розгляду, сформульованого Європейською Конвенцією про захист прав і основоположних свобод. Цей принцип є пріоритетним для здійснення правосуддя. Слід погодитися з думкою Л.М. Ніколенко, яка стверджує, що принцип змагальності в господарському судочинстві повинен бути спрямований на таку побудову судочинства, при якій повноваження суду з вирішення спору відділені від функцій та повноважень сторін. Суд зобов'язаний забезпечити справедливе та неупереджене вирішення спору, надаючи сторонам рівні можливості для відстоювання своїх позицій. При цьому суд повинен лише направляти та доповнювати діяльність сторін але

в жодному разі не підміняти їх. Реалізація принципу змагальності пов'язана безпосередньо з виконанням завдань судочинства, а також впливає на оперативність та ефективність судового захисту [31, с. 77]. Принцип змагальності вимагає від сторін ініціативи та активності в реалізації їхніх процесуальних прав [30, с. 74]. Проведення у справі можна вважати здійсненим тільки тоді, коли відповідне судове рішення буде приведено у виконання. Відповідно до ст. 13 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» судове рішення, яким закінчується розгляд справи в суді, ухвалюється іменем України [29]. Судові рішення інших держав є обов'язковим до виконання на території України в умовах, визначених законом, відповідними міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Невиконання судових рішень тягне за собою відповідальність, встановлену законом. Принцип обов'язковості виконання судового рішення не позбавляє учасників судового процесу права на апеляційне та касаційне оскарження рішення. Своєчасне, повне, точне і безумовне виконання судового рішення підвищує його ефективність, сприяє виконанню завдань господарського судочинства, утвердженню законності в державі. Конституція України встановила, що державною мовою в Україні є українська. Відповідно до ст. 12 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [29] та ст. 14 Закону України «Про засади державної мовної політики» [32], розвиваючи це положення, встановлюють, що судочинство і діловодство в судах України провадиться державною мовою. Суди забезпечують рівність прав громадян у процесі за мовною ознакою, використовують державну мову в судочинстві та гарантують право громадян на використання ними в судовому процесі рідної мови або мови, якою вони володіють. У судах поряд із державною можуть використовуватися регіональні мови або мови меншин в порядку, встановленому процесуальним законом. Використання в судочинстві регіональних мов або мов меншин гарантується державою та забезпечується за рахунок коштів Державного бюджету України. Отже, судочинство здійснюється державною мовою і тільки як виняток – мовою більшості населення цієї місцевості. При цьому особам, які беруть участь у справі й не

володіють мовою, якою ведеться судочинство, забезпечується право користування рідною мовою та послугами перекладача, слідчі та судові документи повинні вручатися такій особі в перекладі на її рідну мову або мову, якою вона володіє. Принцип державної мови забезпечує виховний вплив процесу судочинства та рівність всіх громадян незалежно від їхньої національної приналежності, робить судочинство доступним і зрозумілим для місцевого населення. Принцип справедливості широко використовується в судочинстві. Слід погодитися з позицією Н.В. Іванюти, яка визначає категорію справедливості як організацію розгляду та вирішення господарського спору, який в результаті координаційної, універсалізаційної, імперативної характеристик забезпечує необхідний ступінь детермінаційності, інституційності, збалансованості процесуальної правомочності учасників, імплементаційності судових актів з метою захисту прав і охоронюваних законом інтересів [9, с. 184]. Невід'ємною складовою частиною принципу справедливості є право на справедливий суд. Згідно зі ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом [33]. Вищезазначені принципи є передумовою становлення та розвитку господарського судочинства.

Перейдемо до питання яка структура судових органів, та яка їх ієрархія. Відповідно до новоприйнятого Закону 2 червня 2016 року Верховною Радою України «Про судоустрій і статус суддів», яка разом з тим ухвалила зміни до Конституції України в тому параграфі, який стосувався правосуддя. Згідно з новою редакцією даного закону система судів в Україні набула змін. Отож найвищий за своєю ієрархією є Верховний Суд. Кожен Вищий спеціалізований суд, який діяв до прийняття нового закону припиняє виконання раніше покладених на них функцій, і вже не є окремою ланкою судової системи. Натомість вони переформувались у структурні підрозділи Верховного Суду України і діють як Касаційний кримінальний Суд, Касаційний Господарський Суд, Касаційний Адміністративний Суд та Касаційний Цивільний Суд. Вершиною структурного підрозділу Верховного Суду є Велика Палата. Також

за законом до системи судів додається два нових спеціалізовані суди це – Вищий Суд з питань інтелектуальної власності та Вищий Антикорупційний Суд які буду проводити свою діяльність у якості судів першої інстанції відповідно до справ які відносяться до їх юрисдикції. Оскарження рішень даних судів буде відбуватись в Верховному суді. Щодо місцевих судів то це:

- окружні господарські суди;
- Окружні адміністративні суди;
- Окружні загальні суди.

Для кращого розуміння нововведеної системи судів буде доречно зобразити її у формі схеми.(Схема №1). Як ми можемо зрозуміти по схемі тепер замість чотирьох інстанцій діє лише три. Перша інстанція включає в себе окружні суди, Вищий Суд з питань інтелектуальної власності та Вищий антикорупційний суд. Друга інстанція включає в себе усі Апеляційні суди, а третя і найвища, інстанція це чотири Касаційні суди, Велика Палата та Верховний Суд України. Оскільки якість роботи і довіра громадян до суду залежить напряду від суддів, то за новою редакцією Закону України «Про судоустрій і статус суду» також дещо змінились. Відтепер на посаду судді може претендувати громадяни України, який володіє державною мовою, має вищу юридичну освіту, стаж роботи в юриспруденції не менш ніж 8 років, проживає в Україні. Також зміни торкнулись і віку з якого можна зайняти таку посаду. Тепер суддею можуть бути громадяни віком не молодше тридцяти і не старше шістдесяти п'яти років. Оскільки вище, у цьому параграфі я почала розкривати аспекти реформи судової системи 2016 року, то буде доречним вдатись до глибшого її аналізу і характеристики.

**ВЕРХОВНИЙ СУД
УКРАЇНИ**

ВЕЛИКА ПАЛАТА

КАСАЦІЙНИЙ
ГОСПОДАРСЬКИЙ
СУД

КАСАЦІЙНИЙ
АДМІНІСТРА-
ТИВНИЙ
СУД

КАСАЦІЙНИЙ
ЦИВІЛЬНИЙ
СУД

КАСАЦІЙНИЙ
КРИМІНАЛЬНИЙ
СУД

АПЕЛЯЦІЙНИЙ
ГОСПОДАРСЬКИЙ
СУД

АПЕЛЯЦІЙНИЙ
АДМІНІСТРАТИВ-
НИЙ СУД

АПЕЛЯЦІЙНІ
ЗАГАЛЬНІ СУДИ

ВИЩИЙ СУД
З ПИТАНЬ
ІНТЕЛЕКТУ-
АЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ

ОКРУЖНІ
ГОСПОДА-
РСЬКІ
СУД

ОКРУЖНІ
АДМІНІСТРА-
ТИВНІ
СУДИ

ОКРУЖНІ
ЗАГАЛЬНІ
СУДИ

ВИЩИЙ
АНТИКО-
РУПЦІЙНИЙ
СУД

Схема №1
Судова система України

Кабінет Міністрів одобрив ключові напрямки концепції змін до Конституції України відносно судової реформи. Запроваджено перехід до трьохрівневої системи судів і визначення мережі судів виключно законом. Для того щоб усунути тиск і вплив на судову систему з боку політичної сторони, Кабінет Міністрів запропонував створити єдиний колегіальний орган, який буде відповідальним за відбір функціонування та кар'єру суддів. Крім того при прийнятті нового законодавства концепція змін повинна тягти за собою повну пере загрузку судового корпусу на прозорих конкурсних основах, які у свою чергу повністю дотримуються прав людини. Важливий акцент направлений на забезпечення доступу до професії судді молодим спеціалістам. Також передбачено, що повноваження діючих суддів які не подадуть заявку на конкурс, або ж не пройдуть його, будуть з низ зняті після початку діяльності нового суду. Таким чином судова реформа включає наступні чотири елементи.

1. Повне перезавантаження судової системи, обрання нових суддів на прозорому і незалежному конкурсі і формування нових українських судів.
2. Формування трьохрівневої судової системи, яка включає в себе окружні суди, апеляційні суди та Верховний Суд України. У свою чергу велика части справ вирішуватиметься в місцевих судах, і не передаватись на невизначений термін до апеляційних чи інших спеціалізованих судів.
3. Оскільки тогочасні органи по контролю за суддями не були очищені від політичного впливу, то третій крок реформи передбачає повну відсутність політичного впливу як на вищу ланку судової системи, так і на інші органи які проводять контроль судової діяльності, відбір суддів та їх призначення на посаду.
4. Ще один крок закладається в тому, що структура і система судів повинна визначатись виключно законами України.

Варто зазначити що Венеціанська Комісія позитивно оцінила текст змін до Конституції України в частині правосуддя, яка підтримувала відсторонення Верховної Ради України від процесу призначення суддів, а також відмінну випробувального терміну для суддів, відміну «порушення присяги» як основу

для звільнення суддів, введення конкурсних процедур при призначення суддів на посади та зняття з прокуратури обов'язків по здійсненні загального контролю.

Закон України «Про судоустрій і статус суддів» передбачає конкурсний відбір суддів, тотальну переатестації суддів, які на той час займали свої посади, чітких перелік можливостей відсторонення суддів від посади та притягнення його до дисциплінарної та кримінальної відповідальності. Відповідно до цього нормативно-правового акту, рішення Верховного Суду України щодо застосування норм права стають обов'язковими для суб'єктів владних повноважень, судді повинні брати їх до уваги, що забезпечить стабільне використання норм права.

У відповідності до міжнародних стандартів регулюються питання відносно створення судів, призначення суддів на адміністративні посади оптимізація складу судів і їх діяльності. За даним законом органи виконавчої влади не матимуть ніякого впливу на процедуру створення судів та визначення кількості суддів. Також варто вказати що кількість адміністративних посад в судах, та посад суддів, зменшується відносно де реального навантаження. Уточнюються і посилюються гарантії незалежності і недоторканності суддів, їх права та обов'язки, також вводиться текст нової присяги. Більш прозорим стає порядок призначення суддів на їхні посади включно з процедурою відбору кандидатів, відбірним і кваліфікаційним екзаменом, підготовка кандидатів на посаду судді. Врегулюється процедура обрання судді на безстроковий термін та їх призначення і переводу в інші суди, які повинні проходити лише на конкурсній основі.

Також регламентується незалежне оцінювання професійного рівня судді, від результатів якого буде залежати його подальша кар'єра. Вводиться атестація рівня кваліфікації судді. Окрім того ЗУ «Про судоустрій і статус суддів» передбачає чіткий порядок здійснення дисциплінарної відповідальності відносно суддів. Введено вісім видів дисциплінарних стягнень, чіткі терміни притягнення суддів до відповідальності і строки погашення дисциплінарних стягнень. При цьому ж встановлені гарантії захисту прав суддів.

Висновок до параграфу 1.2.

У даному параграфі була розкрита тема судової влади та судової системи в Україні. Були наведені думки науковців та дослідників щодо понять «судова влада» та «судова система».

Отже судова влада це система незалежних державних органів – судів, зобов'язаних від імені держави здійснювати правосуддя, вирішувати в судових засіданнях правові спори й конфлікти, а також для цілісного розуміння визначення, я ще хочу додати функції та повноваження які покладені на суддів. Щодо поняття «судова система» - визначено, що легітимної дефініції для цього поняття немає. Тому ми можемо посилатись лише на думки дослідників, що своєю своєрідну проблему, адже кожен інтерпретує дане визначення на свій лад, та розуміє по різному. Як на мене найбільш цілісно у своєму визначенні охарактеризувала судову систему дослідниця Хотинська-Нор О. З. яка розділяє визначення даного поняття у двох розуміннях: широкому і вузькому. У широкому розумінні «судова система» є цілісним комплексом правових інституцій, у якому знаходиться прояв судова влада та її зв'язки. У іншому, вузькому, значенні дослідниця відносить до цього поняття суто судові органи. Викладено основоположні принципи та засади діяльності суддів.

Підсумовуючи, варто вказати, що із прийняттям оновленого Закону України «Про судоустрій і статус суддів» дещо змінилась. Тепер натомість чьотирьохрівневої судової системи прийшла трьохрівнева. Тобто тепер на теренах нашої держави діє лише три інстанції. До першої інстанції відносяться: окружний адміністративний суд; окружний господарський суд; окружний загальний суд, який буде розглядати цивільні та кримінальні справи, Вищий суд з питань інтелектуальної власності; Вищий антикорупційний суд. Друга інстанція включає в себе виключно апеляційний аспект: Апеляційний Господарський Суд, Апеляційний Загальний Суд та Апеляційний Адміністративний Суд. Третя і найвища інстанція очолюється Верховним Судом України, якому напрямую підпорядковується Велика Палата та касаційна інстанція, а саме:

- Касаційний Кримінальний Суд,

- Касаційний Адміністративний Суд,
- Касаційний Господарський Суд,
- Касаційний Цивільний Суд.

Також нововведення торкнулись і посади судді. Тепер суддею можна стати з досягненням тридцятирічного віку, та бути не старшим шістдесяти п'яти років.

Також відмінений випробувальний термін у 5 років, перед призначенням судді на безстроковий термін.

Висновок до розділу 1.

У даному розділі ми розглянули розвиток українського правосуддя з його витоків до сьогодні. Нелегким був шлях встановлення демократичного судоустрою. у нашій країні. Як і наша країна судовий лад в най то розвивався то занепадав. Вадко відтворити цілісну хронологічну карту розвитку судової системи на наших теренах, адже не так багато часу, до проголошення незалежності Україна була вільною та самостійною. Тривалі проміжки часу на наших землях панували іноземні держави, які нав'язували та встановляли свій лад. Тому й не дивно, що в Україні не було можливості формувати і розвивати соціально-демократичний устрій. У різні періоди, територія України перебувала в складі Київської Русі, під Татаро-Монгольським ярмом, під владою Литовської і Польської держав, у складі Російської імперії, що відбивалося і на судоустрої країни. А згодом революція 1917 року настільки кардинально вплинула на державний устрій усіх країн, які увійшли до складу Радянського Союзу, що історичні традиції у розвитку судової влади і судоустрою були повністю перервані, а вікові надбання з реформування судової системи просто відкинуті, оголошені шкідливими. З нотатків відомого історика судового устрою Гетьманщини Д. П. Міллера можна почерпнути те, що імовірно судовий устрій на той час відповідав прийнятому в Речі Посполитій і складався із судів земських, повітових, міських і підкоморських, а також міщанських судів у містах, козацьких судів і судів духівництва.

По закінченні 1648 років роль козацтва значно зросла, що відбилося на створення нових військових судів, які були представлені у вигляді судів сотень, полкових і Генерального суду, які поглинули шляхетські суди, що діяли раніше. Щодо складу таких судів, то варто відмітити, що судом першої інстанції став сільський суд, який був розміщений у козацьких селах. До його складу входив отаман та 2–3 чоловік з товариства, у компетенцію якого входив розгляд нескладних справ. Найбільшим недоліком козацького суду в зазначений період була повна відсутність розмежування між владою військовою, адміністративною та судовою, оскільки суддями в більшості випадків виступала козацька старшина. Періодом значного прориву у судовій системі

України вважається судового устрою України можна кінець XVIII — початок XIX ст., на момент коли Україна входила до складу Російської імперії. Даний етап можна характеризувати набуттям багатьох напрацювань в напрямку усвідомлення значення судоустрою для держави. Також невід’ємно важливою була реформа 1864 років. Наступні видатні події у розвитку судоустрою можна виділити III Універсал Української Центральної ради від 07.11.1917 року, яким закріплено, що суд повинен бути чесним та таким що відповідає духові народу.

За часи певної автономності Україна набрала стрімких обертів в удосконаленні судової системи. Вирішальним кроком було проголошення України незалежною. У квітні 1992 року Парламент схвалює нову концепцію реформування судової системи, яка у свою чергу тягне створення законодавства яке врегульовує дану сферу, наближає судочинство до соціуму, встановлює самостійність та незалежність судового розгляду, забезпечує спеціалізацію судів. Звісно з плином часу судоустрій коректувався. У 2002 році відбувається «Мала судова Реформа» відповідно до якої приймається ЗУ «Про судоустрій». 7 липня 2010 року на зміну йому приходить новий ЗУ «Про судоустрій і статус суддів», який був дійсний до 2 червня 2016 року. Його витіснив відредагований та оновлений Закон України «Про судоустрій і статус суддів». Відповідно до нього були внесені зміни у діяльність та функціонування судової системи. 4-ох рівнева система судів відміняється, натомість приходить 3-ох рівнева. Утворюються нові судові органи такі як, Вищий суд з питань інтелектуальної власності, Вищий антикорупційний суд. Встановлюється нова прозора система відбору на посаду судді. Усі судді які до прийняття даного закону займали свою посаду, повинні бути переатестовані. А ті які не подали заявку на переатестацію або ж не пройшли її звільняються від наданих їм законом повноважень.

Звісно хочу зауважити, що прийняття нового закону з яким були внесені зміни до Конституції України, не може гарантувати цілковитого оновлення судової системи. Адже не все залежить від прийняття нормативного акту. Першочерговим, сподвижним кроком як на мене, повинне бути повне та всебічне очищення кожної з гілок влади у нашій країні. Чи будуть зміни у

діяльності судового апарату залежить в першу чергу від людей які там працюють. Лише цілковите дотримання законодавчих актів зможе допомогти нашій державі вийти з такого плачевного становища.

РОЗДІЛ 2

ПРАВОВИЙ СТАТУС СУДУ ЯК ОРГАНУ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

2.1. Статус суду в системі органів державної влади.

На даному етапі розвитку нашої країни є важливим щоб державний апарат функціонував як годинниковий механізм – згуртовано та чітко. Важливим є з одної сторони, повна взаємодія гілок державної влади, а з іншої сторони цілковита їх незалежність одна від одної. Оскільки судові гілка влади є незамінною ланкою у творенні як державної влади так і у здійсненні правосуддя, і наша Україна тільки стає а стежку яка, відповідно до нормативних актів, має повністю очистити нашу систему від корупції, тому важливим фактором є те, щоб суди і судді не підпадали під тиск інших органів влади. У нашій країні є чимало органів які здійснюють владні повноваження від імені України, і судові органи в певній мірі з ними співпрацюють, визначимо місце судової ланки у системі органів державної влади.

Так, на думку М.І. Козюбри, принцип незалежності судів і суддів взагалі пов'язаний з тим, що «в цивілізованому суспільстві суду належить центральне місце в забезпеченні принципу верховенства права (правового держави)»; цей принцип є наріжним каменем, закладеним у фундамент будь-якої демократичної і правової держави, і означає: - інституційно-організаційну самостійність судів (окремих суддів) щодо інших органів державної влади, яка виражається в формуванні самоврядної і відокремленої від інших державних органів судової системи; - заборона іншим державним органам та установам втручатися в здійснення правосуддя в будь-якій формі; - обов'язок держави надавати відповідні засоби, які б дозволяли судовим органам належним чином виконувати свої функції; - неупередженість судів, неупередженість суддів і їх підпорядкування при здійсненні правосуддя лише закону; - незмінюваність суддів.[34, С. 4]

Категорія державний орган від сфери її застосування визначається по різному, однак найбільш універсальним є поняття яке було запропоноване П. Т. Василенковим, який охарактеризував державний орган як організацію яка становить частину державного апарату що має певну компетенцію структуру

територіальний масштаб діяльності створюється в законодавчо визначеному порядку, володіє певним методом роботи, наділена повноваженнями виступати від імені держави й покликана вирішувати її завдання і здійснювати основні функції[35, С. 41]

Перейдемо безпосередньо до визначення статусу суду у системі органів державної влади. Для того, щоб нам краще розібратись у цьому питанні потрібно визначити які є органи державної влади і що вони собою являють. Загалом державна влада – це спосіб управління (керування) суспільством для якого характерна опора на спеціальний апарат примусу (авторитет чинності). Натомість апаратом держави є всі державні органи, які виконують покладені на них функції. Потрібно виокремити принципи на основі яких функціонує державний апарат, вони є наступні:

- поділу влади;
- милосердя та гуманізму;
- суверенності;
- демократії;
- рівноправності;
- законності;
- соціальної справедливості;
- взаємодії переконання і примусу;
- гласності.

У нашій країні до органів державної влади відносять:

- Глава України: Президент
- Органи законодавчої влади: Верховна Рада України
- Органи виконавчої влади: Кабінет Міністрів, уряд, відомства
- Органи судової влади: система судів України
- Силкові органи; поліція, прокуратура, збройні сили.
- Місцеві Державні Адміністрації.

Вони у свою чергу розгалужуються за ознакою обсягу владних повноважень і поділяються на 2 ланки

1. Центральні

2. Місцеві.

Розберем почергово яка ж взаємодія судової ланки з кожним з головних органів державної влади.

Законодавчу гілку влади відповідно до Конституції України у нашій державі представлена єдиним органом – Верховною Радою України.

Верховна Рада України – це єдиний загальнонаціональний постійно діючий, колегіальний, виборний орган законодавчої влади, який здійснює представництво інтересів народу України в межах і у порядку, визначених Конституцією та законами України.[36, С. 130]

Під час діяльності цих двох гілок влади, виконання покладених на них обов'язків пересікається у таких випадках:

1. Верховна Рада України складає законопроекти – потенційні закони України, відповідно до яких регулюватиметься діяльність як суддів так і цілої судової системи.
2. Судові рішення міжнародних арбітражів, судові рішення іноземних держав, рішення міжнародних судових установ, які стосуються вирішення спорів на території України є обов'язковими до виконання відповідно до міжнародних договорів, у випадку надання їм обов'язковості Верховною Радою України.
3. Верховна Рада України приймає закони України про державний бюджет на поточний рік, у якому вказує кількість виділених коштів на потреби суду, та на всю судову систему взагалі. Тобто з цього можна зробити висновок, що Верховна Рада встановлює фінансові рамки для судового апарату.
4. Верховною Радою України розглядається законопроект щодо створення нового суду, або ж ліквідації наявного, у результаті чого, нею приймається рішення про створення або ліквідацію судового органу.
5. За зверненням Верховної Ради України Верховний Суд України надає висновок про присутність або відсутність у діяннях Президента України ознак державної зради, або з іншого злочину та подає письмове подання

про неспроможність виконання Президентом України своїх обов'язків за станом здоров'я.

Одним з основних кроків судової реформи яка була започаткована у 2016 році, було очищення судової влади від впливу інших державних органів. Тому на цей момент документально, Верховна Рада України не приймає колосальної участі у здійсненні судами і суддями покладених на них обов'язків. Це ж і торкнулось новоспеченого органу – Вищої Ради Правосуддя. Зазначені зміни, які були внесені до статті 131 Конституції України у процесі проведення судової реформи 2016 року, оцінюються позитивно як вітчизняними науковцями, так і міжнародними експертами, адже передбачений законодавством склад Вищої Ради Правосуддя забезпечує наявність більшості суддів, які обираються своїми колегами, обмежує вплив інших гілок влади на новостворюваний орган та убезпечує його від надмірного впливу й втручання в діяльність з боку інших органів влади. Разом з тим наявність подібної системи формування складу Вищої Ради Правосуддя різними суб'єктами гарантує необхідний рівень взаємодії гілок влади із судовою, що забезпечує місце Вищої Ради Правосуддя у системі стримувань і противаг.[36, С. 140-141]

Можна помітити, Верховна Рада України вельми мало у своїй діяльності стикається з судовою системою. Що наявно показує, що приймаючи новий Закон України «Про судоустрій і статус суддів» політики хотіли максимально знизити вплив законодавчої гілки влади на судову.

Відсторонення Верховної Ради України від процесів формування кадрового суддівського корпусу, включно з обранням суддів на посади, їх переведенням, звільненням, наданням згоди на затримання судді та (або) тримання його під вартою. Цим Україна виконала рекомендації Венеціанської комісії, на яких ця міжнародна інституція систематично наголошувала у висновках щодо законодавства України, та зробила рішучий крок до посилення гарантій інституційної незалежності судів, позбавляючись від загроз використання парламентаріями політичних повноважень для здійснення впливу на судову владу.[37]

Перейдемо до визначення взаємодії між судовою владою та виконанням своїх повноважень Президентом України.

Звісно судова реформа наставляє нашу державу на шлях очищення судової системи від впливу інших державних органів, але як би нам не хотілось щоб правосуддя в Україні було незалежним, поки дана мета є ще нездійсненою.

Президент України залишає за собою чималий вплив на судову систему та судоустрій. Візьмемо до уваги, те що основний нормативно-правовий акт судової реформи 2016 року був запропонований саме Президентом України. Він взяв на себе повну відповідальність по створенні даного акту. Тому варто розуміти, що Президент має колосальний вплив на потроєння судової влади, звісно за підтримки українського парламенту та його депутатів. Хочу виокремити ряд змін, які вніс Президент України у судову систему та судову владу в цілому.

1. За допомогою президентського законопроекту № 3524 в якому йдеться про внесення змін до Конституції України у Розділі «Правосуддя», у якому не встановлено ніяких запобіжних, на рівні закону, заходів, хоча і тимчасово, але роблять законним вплив президента на суди.

2. Відповідно до реформи, відбувається відбір нових суддів та переатестація тих, які обіймали свої посади, що запуску реформи. Варто вказати, що за президентським законом, усі судді, які не подали заявку на переатестації, або ж не пройшли її – звільняються.

3. Скасування діяльності такого судового органу як Вища Рада Юстиції і запуску функціонування нового органу, який має назву Вища Рада Правосуддя. Можна це назвати своєрідне «перехрещенням».

4. Скоротився штат суддів в Україні. Їз наявних 7 тисяч суддів в нашій державі 1800 тисяч суддів зазнали звільнення.

5. Ще одним нововведенням Президента до діяльності суддів є те, що він скасував 5-ти річний строк призначення суддів, і від вступлення закону у дію судді призначаються на безстроковий термін.

6. Наступною зміною є зняття недоторканності з суддів. Судді можуть бути затримані правоохоронцями за підозрою у вчиненні тяжких, або особливо тяжких злочинів.

7. Наступна зміна Президента України також торкається відповідальності суддів перед законом. Не мою думку таке нововведення є просто абсурдним і не виправданим. Воно полягає у тому, що особа яка посідає посаду судді не може бути притягнена до відповідальності за винесення умисно неправосудного рішення, або ж за порушення присяги. Тобто, якщо до прийняття нового закону «Про судоустрій і статус суддів» були хоч якісь важелі, які стримували суддів від винесення незаконного рішення – кримінальна відповідальність, то зараз судді є просто безнаказанні. Мені здається що цей фактор ніякому разі не сприяє очищенню від корупції, та укріпленню демократичності та справедливо винесених рішень.

8. Вища рада Правосуддя матиме право подавати Президентіві України відповідне подання у якому будуть зазначатись претенденти на посаду судді.

9. Позитивною зміною є те, що президент відсторонюється від права звільняти суддів Конституційного Суду України.

10. Колишній суддя М. Жернаков, який на даний момент входить до лав Громадської ради доброчесності провів аналіз запропонованих Президентом України кандидатів на посади суддів і виявив, що більше 700 тисяч запропонованих «зразкових» потенційних кандидатів були задіяні у політичних процесах, або ж активно підтримували протизаконні дії попереднього президента Віктора Януковича, та неприпустимо для судді – ігнорували, та не брали до уваги при вирішенні спорів рішень Європейського суду з прав людини. Також М. Жернаков зазначає, що більшості з потенційних суддів у своєму утриманні мали величезні будинки, чималі квартири, престижні автомобілі та шалені банківські рахунки яких би ніколи вжитті не нажити на офіційну заробітню плату судді. Тут чітко проявляється ще один важіль впливу при формуванні «президентського» штабу суддів.

11. Відображення своїх функцій Президент України знайшов і у діяльності Вищої Ради правосуддя. Реалізуючи повноваження щодо призначення судді на

посаду, Вища Рада Правосуддя взаємодіє з Президентом України. В аспекті цього варто зазначити, що порядок призначення судді на посаду був незмінним багато років і передбачав, що перше призначення на посаду професійного судді строком на п'ять років здійснюється Президентом України на підставі рекомендації відповідної кваліфікаційної комісії суддів. Також можна звернути увагу на те, що Президент ще досі відіграє церемоніальну роль: від обирає кандидатів поданих Вищою радою Правосуддя, які є для нього обов'язковими.

Звісно неможливо оминати роль Президента України у діяльності Конституційного Суду України. Хочу підтримати журналіста Олександра Савицького, який у своїй статті пише: «Такий лінивий і ручний – немов кіт – Конституційний Суд», адже якщо вдатись до історії панування усіх президентів на наших теренах, то можна прослідкувати чітку лінію «прирученості» Конституційного Суду. На момент закінчення президентських повноважень Леонідом Кравчуком, Конституційний Суд України дозволяє йому незаконну маніпуляцію – балатуватись на третій президентський термін, хоча це заборонено Конституцією. За часів правління Віктора Ющенка у 2017 році, під натиском президента Конституційний Суд не вдався до розгляду конституційності указу тодішнього президента щодо розпуску Верховної Ради та призначення позачергових виборів парламенту. Не минула така ж участь Віктора Януковича, у 2010 році судді повернули президентові ширші повноваження відповідно до Конституції України 1996 року, що у висновку викликало неабияке обурення у суспільства, і стало причиною Майдану у 2013 році. Зазначу, що реформа Конституційного Суду розпочалась ще в літні 2016 року, після розпочаття загальної судової реформи Верховною Радою України. Рішення щодо змін устрою у Конституційному судді був призначений на осінь того ж року, але зважаючи на неспішність дій парламенту спеціальний закон який би регулював діяльність Конституційного Суду не був прийнятий. Верховна Рада реалізувала свої наміри щодо спец акту лише 13 липня 2017 року, згідно з яким у Конституційний Суд входить 18 суддів: шість суддів назначених Президентом України, шість від Верховної Ради і шість від'їзду суддів України. Згадаємо, що ще не реформований Конституційний Суд за

моменти правління Петра Порошенка схвалив усі подані ним нововведення і поправки до Конституції України.

Законодавчо здається, що чиста конкурсна основа повинна гарантувати прозорість обрання суддів на посади до Конституційного суду України, що в майбутньому забезпечить об'єктивність та недоторканість інших гілок влади до судової ланки, але не дивлячись на конкурсний відбір, конкурсні комісії формують як з'їзд суддів, парламент так і Президент України. Кожен з них формує власну конкурсну комісію, яка відбирає суддів і подає вище переліченим органам кандидатів на затвердження посади судді.

На завершення питання про підвладність Конституційного Суду Президентів держави, хочу звернути увагу на думку судді Конституційного Суду Миколи Мельника, який у повній мірі розкритикував рушення Конституційного Суду щодо законопроекту про судову реформу та вказує тільки на посилення залежності судової влади. Він обурений тим, що Конституційний Суд без жодних зауважень та змін затвердив законопроект № 3524 щодо змін до Конституції України в розділі правосуддя. Конституційним судом було надано формальну оцінку законопроекту без обґрунтованого висновку. Судом не було взято до уваги те, що даний акт не відповідає вимогам Конституції ст. 157, адже він спричинює обмеження прав і свобод людини. Конституційним Судом не було внесено жодних застережень відносно даного положення акту. Микола Мельник вказує на те, що реалізація норм, які закріплені в цьому законопроекті може мати негативні наслідки. Зміни, які вказані у створеному Президентом законопроекті не можуть забезпечити вирішення наявних проблем у судовій гілці влади, не усунуть політичний вплив, а ще гірше загострять це питання. Дані зміни зруйнують баланс у розподілі владних повноважень між гілками влади, адже ми можемо прослідкувати наявний асиметричний перерозподіл відповідних повноважень на сторону Президента України. На протязі відрізка часу в 2 роки у Президента держави будуть чималі повноваження у судовій сфері, а саме: встановлення судової системи, яка включатиме як утворення нових судових органів, так і

ліквідацію або реорганізацію діючих; формування складу суду, а саме переведення суддів і інший суд, призначення особи на посаду судді.

Нововведені норми не дають нам засумніватись у ще більшій підвладності судових органів і судової системи Главі України.

Перейдемо до розгляду взаємодії основного органу виконавчої влади – Кабінету міністрів України з судовою гілкою влади.

Кабінет Міністрів України очолює органи виконавчої влади і є підзвітним перед Верховною Радою України та Главою держави у рамках передбачених законодавством та Конституцією України. Даний орган під час своєї діяльності керується такими актами як Конституція, укази Президента, та постанови Верховної Ради. Кабінет Міністрів формують такі особи: Прем'єр-міністр України, Перший Віце-прем'єр Міністр, 5 віце-прем'єр міністрів та інші 18 міністрів які очолюють відповідні сфери діяльності у нашій державі. Такими сферами є: культура, інфраструктура, енергетика та вугільна промисловість, охорона здоров'я, будівництво та регіональний розвиток, освіта і наука, інформаційна політика, молодь та спорт, аграрна політика, праця та соціальна політика, юстиція, закордонні та внутрішні справи, оборона, екологія та природні ресурси, фінанси та економічний розвиток, та міністр який займається питаннями тимчасово окупованих територій.

Чіткої взаємодії або ж взаємозалежного виконання обов'язків між безпосередньо Кабінетом Міністрів України та судовою ланкою немає, але судові органи за наявності скарг громадян переглядають відповідність до законів України та діючих нормативно-правових актів постанов прийнятих урядом. Хочу навести приклад випадку 20 березня 2017. Кабінет Міністрів прийняв постанову №1035 відповідно до якої колосально був обмежений доступ осіб з Криму на ввезення та територію держави особистих речей. Відповідн до цієї постанови громадянам Криму було заборонено перевозити речі особистого користування з тимчасово окупованої зони на територіальний материк Україна і було вказані лише двадцять три пункти дозволених речей для ввозу, серед них такі як лижні палиці, друкарська машинка. Ініціатива подання позову та відкриття такої справа належить громадській приймальні Одеської

обласної організації Комітету виборців України за підтримки Центру стратегічних справ. Вперше розгляд даної справи був у Одеському апеляційному Адміністративному суді, яку у висновку була виграна, хоч і для одного особи – позивача Юлії Лісової. Суд виніс рішення щодо незаконності даної постанови Кабінету Міністрів. Також дана справа була розглянута і Окружним адміністративним судом міста Києва. Після розгляду даної скарги на прийнятий акт Кабінетом Міністрів, даний суд оприлюднив постанову, відповідно до якої Постанова Кабінету Міністрів № 1035 визнана незаконною.

Можна сказати, що судові органи доводять до відома Кабінету Міністрів про наявність незаконних положень у прийнятих ними постановах. Тут виникає питання, яким чином Кабінет Міністрів приймає і підписує постанови які суперечать законодавчим актам та ущемлюють, дискредитують обіцяні Конституцією України законні права людини та громадянина. Ще одним прикладом є випадок в Донецьку, до апеляційного суду була подана скарга до управління Пенсійного фонду України у зв'язку з постановою Кабінету Міністрів №365 від 8 червня 2016 року у якій йшлося про припинення виплати пенсії за віком, у наслідок якої позивачу припинили виплачувати пенсію. Судом було встановлено, що Територіальне Управління Пенсійного Фонду України на даний момент незаконно здійснює виплати пенсій внутрішньо переміщеним особам, керуючись не Конституцією України і законодавством, а виключно даною постановою Кабінету міністрів.

Керуючись ч.1 ст. 208, ст.1 66 ч.1 Кодексу адміністративного судочинства України, суд ухвалив довести до відома Кабінету Міністрів України про допущені порушення Конституції та Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 09.07.2003 року № 1058-IV управлінням Пенсійного фонду України в Старобільському районі Луганської області стосовно пенсійного забезпечення внутрішньо переміщених осіб для вжиття заходів щодо усунення причин та умов, що спричинили порушення закону.[38] Моментом дотику діяльно Кабінету Міністрів та судової влади можна прослідкувати у тому, що недавно, 28 березня 2017 року урядовий комітет

прийняв рішення у якому йдеться про затвердження переліку суддів, судових органів та установ системи правосуддя, охорона яких здійснюватиметься відповідними підрозділами Національно Гвардії та Національної Поліції. Дане рішення було прийняте на засіданні Урядового комітету з питань правової та фінансової політики, оборонної та правоохоронної діяльності, економіки та інфраструктури, де судову гілку влади було представлено Головою Державної судової адміністрації Зеновієм Холоднюком.

Також за нормативними актами Кабінет Міністрів України повинен забезпечити місце для діяльності новоствореного Верховного Суду України. А Саме мова йдеться про те, запуск функціонування оновленого органу базуватиметься на технічно-матеріальній базі старого Верховного Суду України та інших трьох вищих судів. Першочергово мова йде про приміщення. Кабінет Міністрів отримав доручення у якому вказано, що протягом року, після набрання чинності закону, він повинен вирішити питання щодо забезпечення розміщення Верховного Суду у приміщеннях, які звільняться у зв'язку з ліквідацією старого судового органу. Звісно, на даний момент ця задача для Кабінету міністрів стоїть незакрита, адже як ми знаємо, ліквідація колишнього Верховного Суду почнеться з моменту підписання указу Президентом України про призначення нових осіб на посаді судді Верховного Суду України.

Прояв взаємодії Кабінету Міністрів і судового органу – Державна Судова Адміністрація України. При складанні останнім, плану заходів щодо реалізації Державної Судової Адміністрації України закону України «Про внесення змін до Конституції України щодо правосуддя» та Закон України «Про судоустрій і статус суддів» у змісті заходу реалізації положення відповідного закону вказала, що у частині 6 статті 150 Закону України «Про судоустрій і статус Суддів» схема посадових окладів із визначенням коефіцієнтів для державних службовців судів, органів та установ системи правосуддя затверджується Кабінетом Міністрів України за поданням Державної судової адміністрації України. Це сподвигає розроблення проекту постанови Кабінету Міністрів України стосовно внесення змін до Регламенту Кабінету Міністрів України щодо розширення повноважень Державної Судової Адміністрації України в

частині можливості внесення подань до Кабінету Міністрів України. Розробити проект схеми посадових окладів (з урахуванням пропозицій органів та установ системи правосуддя) із визначенням коефіцієнтів для державних службовців судів, органів та установ системи правосуддя та подати на затвердження Кабінету Міністрів України. Також Положення про Службу судової Охорони затверджується Вищою радою правосуддя після консультацій з Міністерством внутрішніх Справ України.

Підсумовуючи взаємодію Кабінету Міністрів України у судової ланки можна сказати, що точки стику у їх діяльності, хоч і незначні, але все ж таки є. Уряд приймає певні акти та дії які стосуються діяльності судових органів. Суд у свою чергу виносить рішення щодо невідповідності Конституції України або ж іншим нормативним актам, постанови які були прийняті і підписані українським урядом, якщо такі є.

Висновок до параграфу 2.1

Уже 3 роки в Україні тривають ряд реформ, і судова у тому числі. 2 червня 2016 року були внесені зміни до Конституції України у розділі «Правосуддя», а 30 вересня вони набрали чинності. Дана реформа здійснюється з метою підвищення рівня довіри громадян до судової влади, очищення та переатестація суддів які обіймали свої посади, та звільнення судових органів від впливу політичного становища у країні, та головуючих органів державної влади. У цьому параграфі ми розглянули вплив Президента України, Верховної Ради Та Кабінету Міністрів на судову ланку. Вияснили, що найбільший вплив на суди має Глава держави. Адже до його компетенції за Законом України «Про судоустрій і статус суддів» входить чимало важливих повноважень. Наприклад за його участі створюються або ж ліквідовуються певні судові установи. Для прикладу, відбулось своєрідне переформування Вищої Ради Юстиції у Вищу Раду Правосуддя. Він відбирає людей до комісії, яка займається відбором кандидатів на посаду судді. Значну кількість змін Президент України вніс у діяльність судової системи та діяльність самих суддів своїм законом.

Щодо Веерховної Ради України, то її вплив можна назвати однозначним. Оскільки у раках парламенту сфокусована можливість приймати закони, які всебічно можуть змінювати судоустрій і діяльність судів. Верховна Рада України складає законопроекти – потенційні закони України, відповідно до яких регулюватиметься діяльність як суддів так і цілої судової системи. Також Верховна Рада України приймає безпосередню участь у розгляді законопроектів щодо створення нового суду, або ж ліквідації наявного, у результаті чого, нею приймається рішення про створення або ліквідацію судового органу.

Можно помітити що Кабінет Міністрів України не настільки тісні з судами у взаємовідносинах. У своїй діяльності вони у малій мірі залежать одні від одного. Точки «дотику» є, але вони не значні.

Я погоджуюсь з тим, що усі гілки державної влади мають тісно співпрацювати, але у нашій країні такий «взаємозв'язок» переважно перетворюється на тиск з боку інших гілок. Найгірше те, що найбільше тиску

припадає на основоположну гілку у здійсненні правосуддя - судову, що значною мірою відчувається суспільством, і швидко породжує недовіру у громадян України. Звісно, ще мало часу пройшло від початку реформи, і не можливо, щоб корупція і політичний вплив викорінились з судової системи, але сподіваюсь, що дана реформа призведе до наявного зменшення тиску зі сторін на судову владу.

2.2. Характеристика взаємовідносин суду з іншими органами державної влади

Розвиток питання взаємоз'язку полягає в тому, що згідно з принципом поділу влади кожна її складова повинна бути відокремлена одна від одної і не втручатися в сферу діяльності будь-якої з гілок. Не може бути пріоритету однієї гілки влади над іншою. Однак для ефективного функціонування державного механізму необхідно забезпечення єдності державної влади. Судова влада завжди привертала і продовжує привертати особливу увагу суспільства і державних органів, міжнародних організацій. А тому питання її взаємодії з іншими гілками влади в особі уповноважених державних органів завжди знаходяться «під пильним оком» як світової спільноти, так і суспільства зокрема. При цьому слід враховувати, що окремі аспекти єдності державної влади, зокрема взаємодія судової влади з іншими гілками влади України, ускладнюються і видозмінюються під впливом глобальних процесів, що не можуть не відбиватися на нормативно-правовій регламентації розподілу влади і відповідно вдосконаленні механізмів системи стримування і противаг відповідно до вимог сучасності. Розглядаючи питання єдності державної влади як основи взаємодії судової влади з іншими її гілками, не можна обійти увагою принцип поділу державної влади на виконавчу, законодавчу і судову, передбачений ст. 6 Конституції України. Будь-яке суспільство, будь-яке держава функціонує і підтримує свою стабільність шляхом прийняття нормативно-правових актів. Наявність нормативно-правових актів передбачає існування такого структурного елемента в системі державної влади, який міг би їх реалізувати в процесі безпосередньої управлінської діяльності. І в наслідок того, що розвиток суспільних відносин супроводжується цілою низкою конфліктів, виникає активна потреба в такій гілці державної влади, яка, запобігаючи виникненню і розвиток конфліктів між законодавчою і виконавчою владою, брала б на себе повноваження щодо вирішення цих конфліктів і узгодження діяльності цих гілок влади. Таким чином, На теоретичному державно-правовому рівні об'єктивно виникають три групи функцій які асоціюються з діяльністю законодавчої, виконавчої та судової

влади [39, с. 15-16]. Відзначимо що в Конституції України закріплено відповідне розмежування функцій державної влади в ч. 2 ст. 6, в якій визначено, що «органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених Конституцією межах і в відповідно до законів України» Оскільки до виконавчої гілки влади відносить не лише один орган, як наприклад до законодавчої – Верховна Рада України, потрібно визначити взаємодію судової влади з іншими органами які представляють виконавчу гілку державно влади і загалом з органами які представляють державну владу в Україні. Почнемо з важливого органу Прокуратура України.

Питання відносно взаємодії прокуратури з іншими органами державної влади завжди викликало чимало питань у дослідників. На разі, коли в нашій країні відбуваються зміни щодо судоустрою, не минули ці зміни і органи прокуратури, що зумовлює нові дослідження і вивчення теми прокуратури України. Прокуратура займає місце ключового органу правопорядку, значення якого при будіванні європейської країни є незамінним. Варто вказати, що комплексна реформа у державі призвела до деяких змін у реалізації своїх функцій прокуратурою.

А.О. Селіванов зазначав, що проблема ролі і місця прокуратури в механізмі сучасної Української держави є вже не стільки теоретичною, скільки юридично практичною, адже все, що стосується діяльності прокуратури, її авторитету як правоохоронного органу, суспільство має розглядати як власну гарантію проти свавілля і беззаконня в державі [40, с. 12–13].

Щоб краще в'яснити взаємодію судової влади і прокуратури потрібно вдатись до дослідження змін які відбулись з органом виконавчої влади під час реформи в Україні.

Народні депутати підтримали у другому читанні та в цілому законопроект № 3541 "Про прокуратуру". За відповідне рішення проголосували 316 депутатів. Закон України "Про прокуратуру" вступить чинності 14 березня 2015 р. Редакцію нового Закону можна вважати досить прогресивною, тому що вона в більшій мірі враховує рекомендації Венеціанської комісії). Основним нововведенням цього Закону є позбавлення прокуратури функції "загального

нагляду", так званий нагляд за дотриманням законів і їх застосуванням громадськими організаціями, підприємствами, установами та організаціями незалежно від форми власності, їх посадовими особами, а також громадянами України. Венеціанська комісія неодноразово вказувала на необхідність позбавлення прокуратури таких повноважень, що відповідає практиці розвинених країн Європи і Північної Америки. Відповідно до нового Закону, прокурор позбавляється права перевірки діяльності юридичних осіб приватного права шляхом безперешкодного входу в належні їм приміщення, витребування копій документів і матеріалів, отримання довідок, що стосуються їх діяльності. Важливо вказати, що новим Законом не передбачено право прокурора на виклик посадових та службових осіб підприємств до органів прокуратури. Надання усних або письмових пояснень такими особами у відповідь на запит прокурора можливо лише в разі їх добровільного на те згоди.

Закон також повністю скасовує акти прокурорського реагування, передбачені чинною редакцією Закону, а саме подання прокурора і постанову про притягнення особи до адміністративної відповідальності. Відповідно до реформи прокурорська функція полягає у:

1. нагляді за додержанням прав і свобод людини і громадянина;
2. нагляді за додержанням законів із цих питань органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, їх посадовими і службовими особами (так званий загальний нагляд);
3. нагляді за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах,
4. також нагляді при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних із обмеженням особистої свободи громадян.[41, С. 55]

Прокурор також наділяється правом ініціювати перевірку контрольними органами дотримання законності перерахованих вище органів. Відповідні функції можуть бути реалізовані ними лише під час представлення інтересів держави або громадянина в суді у випадках, встановлених Законом. Таким чином, Закон повністю погоджує повноваження прокуратури з приписами Конституції України, зокрема статті 121, а саме: - підтримання державного

обвинувачення в суді; - здійснення контрольних функцій за дотриманням законності під час оперативно-розшукової діяльності, дізнання та досудового слідства щодо осіб, які вчинили злочини; - представлення інтересів держави або громадянина в суді. Хоча формально функція загального нагляду скасовується, прокурор все ж наділений повноваженнями, що дозволяють йому опосередковано впливати на взаємовідносини громадян і юридичних осіб приватного права. Як уже зазначалося, прокурор наділений правом, за умови належного обґрунтування, на здійснення представництва інтересів держави або окремих громадян у суді. Так, прокурор може представляти інтереси держави в суді у випадках наявності порушень або загрози порушень інтересів держави. Обов'язковою умовою реалізації цих повноважень є нездійснення або неналежне здійснення захисту інтересів держави органом державної влади, органом місцевого самоврядування або іншим суб'єктом владних повноважень, а також відсутність органу, який на це уповноважений.

Реформа правосуддя, що проводиться в Україні, обумовила перегляд статусу прокуратури: відхід від пріоритету наглядової діяльності і формування нової, європейської її моделі. У результаті законодавчих ініціатив із Конституції України було вилучено розділ VII «Прокуратура» у повному обсязі, а норми, які визначають юридичний статус органів прокуратури, включено до розділу VIII «Правосуддя».[41,С. 56]

Незважаючи на прийняття нового Закону України «Про прокуратуру» і зміни які торкнулись повноважень органів прокуратури, зв'язок і взаємодія з судовими органами залишилась немалою. Перше, у чому ведуть спільну діяльність ці органи, це під час розгляду кримінальних справ в судах. Можна сказати, що прокуратура є своєрідним посередником між органами досудового розслідування і судом. Прокуратура проводить нагляд законності дій прийнятих під час досудового розслідування слідчими органами, і безпосередньо слідчими, та розшуковими органами. Тобто до моменту направлення справи до суду, прокуратура слідкує, щоб усі дії слідчих, які необхідні для розкриття злочину не перевищували норм встановлених законом. Після направлення справи у суд в дію вступає безпосередньо представник

прокуратури – прокурор, який проводив нагляд за законністю розслідування даної справи, то якого було розподілено «очолювати» цю справу у суді. Прокурор виступає у суду в ролі державного обвинувачення. Тому можна з впевненістю сказати, що прокуратура є незамінним органом у проведенні судового розгляду і судової процедури.

Також важливим елементом взаємодії судової влади і органів прокуратури є те, що прокуратура слідкує за належним виконанням судового рішення після його винесення.

Прокуратура і суд виконують важливу взаємну функцію – розслідування кримінальних справ, та встановлення справедливості. Завдяки спільній діяльності цих двох органів, особи, які здійснили кримінальні правопорушення, справедливо несуть покарання відповідно до норм які про писані в законодавстві та кодексах.

Ще один новим органом який створено після початку реформ 2014 року це Національне Антикорупційне Бюро України. Воно теж має чимале відношення до діяльності судових органів і самих суддів безпосередньо. Слід визначити, що Національне Антикорупційне Бюро є державним правоохоронним органом, у компетенцію якого входить розслідування та розкриття корупційних правопорушень, які вчинені вищими посадовими особами які уповноважені на виконання функцій державної влади або місцевого самоврядування. Даний орган створений з метою протидії корупції, її подальшого розвитку, та очищені суспільства від корупційних правопорушень здійснених високо посадовцями. До осіб, якими займається Антикорупційне Бюро відносяться: Президент України, депутати Верховної Ради, члени кабінету Міністрів, Прем'єр-міністр України та заступники, члени комісій з питань: радіомовлення, паперів та фондового ринку; члени національної комісії що здійснюють державне регулювання у сфері фінансових послуг, члени Центральної Виборчої Комісії, члени Антимонопольного комітету, судді Конституційного Суду, Верховного суду, судді судів загальної юрисдикції та інші особи, які займають високе державне становище.

Точкою дотику Антикорупційного Бюро та судових органів, є те, що Бюро здійснює нагляд та проводить контроль над особами, які займають посаду судді, аби у випадках вчинення корупційних дій суддями, зразу ж притягнути їх до кримінальної відповідальності, тим самим продовжуючи очищувати судову систему і судові органи від корупції.

Також не варто забувати про новостворений юридично спеціалізований орган – Вищий антикорупційний суд. Тут можна побачити у майбутньому чітку діяльність цих двох органів. Вищий Антикорупційний Суд займатиметься виключно кримінальними справами, які подаватиме Національне Антикорупційне Бюро України, щодо вчинення високопосадовцями корупційних діянь. Також суд надаватиме Антикорупційному Бюро дозволи на вчинення певних процесуальних дій, таких як: дозвіл на вилучення документів, доступ до декларацій з усіма персональними даними.

Спільну діяльність суди проводять з установами виконання покарань. Державна кримінально-виконавча служба і її діяльність регулюється Законом України «Про державну кримінально-виконавчу службу» від 23 червня 2005 року. Щонайперше, у складі Державної кримінально-виконавчої служби слід виокремлювати органи та установи виконання покарань як найбільш специфічні і важливі для реалізації пенітенціарної функції держави інституційні утворення. Центральним органом виконавчої влади, на який покладається управління усією системою виконання покарань є Державна пенітенціарна служба України. Згідно із Законом України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України» та Положенням «Про Державну пенітенціарну службу України», затвердженим постановою Кабінету Міністрів України, Державна пенітенціарна служба України реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань, у межах своїх повноважень видає накази, організовує та контролює їх виконання.[42, С.111]

Проведення спільної діяльності органів та установ Державної кримінально-виконавчої служби як представника не лише правоохоронної системи, але й представника виконавчої гілки влади потребує ефективної сталеної діяльності з судовими органами. Невідемність взаємодії цих огнів породжена тим, що

завдяки їх діяльності у середньому за квартал попереджено вчинення близько півтори тисячі злочинів. В основному спільна діяльність органів Державної кримінально-виконавчої служби і судів проявляється у плані інформаційної співпраці та проведенні відповідних спільних нарад. Основним прикладом взаємної парці даних органів судової і виконавчої влади – це судові засідання.

Виокремимо моменти взаємодії між цими установами:

1. Якщо особа, яка за рішенням суду була притягнута до виконання покарання у вигляді громадських або виправних робіт, після того досягає пенсійного віку, визнається інвалідом, або (якщо особа якій винесено даний вид покарання - жінка) вагітна, у таких випадках, спеціальний орган – кримінально – виконавча інспекція, яка проводить контроль за належним виконанням судових рішень, подає до суду відповідне подання, про звільнення цієї особи від подальшого виконання покарання.
2. Якщо після винесення судом рішення про покарання у вигляді громадських або виправних робіт, особа стає не працездатною, то вище вказана інспекція приймає такі ж міри, і подає подання щодо заміни покарання «громадські роботи» на штраф, розмір якого буде визначено в судовому порядку
3. Якщо поведінка засудженого є неадекватною, або особа проявляє нестійкий психічний стан, то установа, у якій проводиться виконання покарання, подає до суду подання, щодо примусового лікування такої особи. Подання до суду про застосування примусового лікування до ув'язненого буде мати місце і тоді, коли під час перевірки лікарем, у такої особи буде виявлено відповідну хворобу, яка загрожуватиме його життю чи здоров'ю, або ж здоров'ю інших осіб, але засуджений відмовляється від лікування.
4. Для застосування установою виконання покарання рішення про умовно-дострокове звільнення особи, або з пом'якшення їй залишившогося заміну відбуття покарання подає відповідне подання до суду, де суд вирішить питання про дострокове звільнення, або ж пом'якшення відбуття покарання щодо певної особи.
5. Якщо особа, якій за рішенням суду було встановлено звільнення від відбуття покарання зі встановленням випробувального терміну і покладення на нього

певних додаткових обов'язків, а в свою чергу така особа періодично вчиняє правопорушення за які накладається адміністративна відповідальність – певні грошові стягнення, то кримінально-виконавча інспекція надсилає до суду відповідне подання про звільнення цієї особи від випробувального терміну, та направлення її до установи відбуття покарань

Загалом можна виокремити три стабільних чинники які сприяють систематичні співпраці пенітенціарних органів та судів Перша категорія це дисциплінарна. Вона розуміє під собою взаємодію кримінально-виконавчої інспекції з судом вирішення питань щодо засуджених осіб, які неналежним чином виконують покладені на них обов'язки рішенням суду. Наступна категорія це звільняюча. ДО неї ми відносимо спільні дії представників органів виконавчої і судової влади відносно певної категорії засуджених осіб, які відповідно до норм закону можуть бути звільненими від подальшого відбування покарання. Третя категорія це уточнюючі. Розуміють під собою ті аспекти діяльності, коли пенітенціарні органи у разі виявлення у вироку суду певних неточностей не можуть приступити до виконання покарання повертає його до суду, який виніс дане рішення для його уточнення.

Таким чином, суди, при розгляді подібних подань для вирішення питання про скасування звільнення від відбування покарання з випробуванням кримінально-виконавчих інспекцій на практиці йдуть шляхом застосування положень Кримінально-процесуального кодексу України і звичайно, відмовляють у задоволенні таких подань, що призводить до можливості ухилятися засудженим від відбування реальних покарань і безкарності за порушення вимог Кримінально-виконавчого Кодексу України щодо відбування покарання з випробуванням. [43, С. 7]

На жаль, авторитету судової влади шкодить і поганий рівень виконання судових рішень. Держава є монополістом у цій сфері. Для цього діє держава виконавча служба. Але при 4,5 тис. державних виконавців, на яких у рік припадають мільйони виконавчих проваджень, є великі можливості для корупції. На додачу до державної виконавчої служби запроваджено інститут приватних виконавців Виконання судових рішень приватні виконавці

здійснюватимуть за тими ж процедурними правилами, що й державні. Тепер стягувач матиме право вибору – звертатися до державної виконавчої служби чи до приватного виконавця. В умовах конкуренції якість виконання має зрости, а умови для корупції – зменшитися. Очікується, що перші приватні виконавці після проходження конкурсних процедур відбору стануть до роботи вже в першому кварталі 2017 року. Звісно, не варто сподіватися, що в цьому році кількість приватних виконавців буде достатньою, щоб створити належну конкуренцію державній виконавчій службі. Але з часом частка державної виконавчої служби у цій сфері має стати значно меншою або й взагалі зникнути. Найбільш очікуваними подіями 2017 року в галузі судової реформи мають стати: формування і запуск нового Верховного Суду, початок первинного кваліфікаційного оцінювання суддів за новими правилами та за участю Громадської ради доброчесності, створення законодавчої основи для утворення Вищого антикорупційного суду, запуск повноцінного електронного судочинства, запровадження механізму перегляду вироків для свавільно засуджених осіб, початок роботи перших сотень приватних виконавців.[59, С. 21]

Висновок до параграфу 2.2

Підсумовуючи, можна дійти висновку, що для ефективного функціонування державного механізму необхідно забезпечення єдності державної влади. Судова влада завжди привертала і продовжує привертати особливу увагу суспільства і державних органів, міжнародних організацій. А тому питання її взаємодії з іншими гілками влади в особі уповноважених державних органів завжди знаходяться в центрі уваги як світової спільноти, так і суспільства зокрема. Незалежність рішень судових органів, і безпосередньо їх діяльності, напряду відбивається на взаємодії судів та органів державної влади. Зберігаю довіру до судової влади і підтримуючи її авторитет, суспільство в цілому починає довіряти й іншим органам державної влади. Тісний зв'язок між судами і установами які представляють виконавчу гілку влади (адже саме виконавча влади є най розгалуженішою в плані наявності різноманітних установ та організацій у своєму штаті). Антикорупційне Бюро, прокурори, поліція, установи то організації Державної кримінально-виконавчої Служби.

Прокурор представляє інтереси держави у судах, тобто підтримує сторону державного обвинувачення. За рахунок законного і справедливого функціонування цих двох органів,у нашій державі стають покарані люди які вчинили кримінальні правопорушення, та зменшується кількість злочинців у соціумі, що автоматично підносить рівень соціальної безпеки. Також вони слідкують за роботою слідчих, які проводять досудове розслідування, виявляють осіб причетних до скоєння злочину та збирають докази, на основі яких суд буде приймати рішення по кримінальному провадженні.

Національне Антикорупційне Бюро здійснює контроль та перевірку суддів, тим самим зменшуючи кількість осіб-хабарників, які порушуючи норми чинного законодавства, не лише псують авторитет новоспечених судових органів, але й засуджують таких осіб за вчинення корупційних правопорушень, що сприяє більшій кількості справедливо і законно винесених рішень у судах. Пенітенціарні органи на чолі з Державною кримінально-виконавчою службою проводять чіткий контроль за належним виконанням судових рішень. Є три

стабільних чинники які сприяють систематичні співпраці пенітенціарних органів та судів Перша категорія це дисциплінарна. Вона розуміє під собою взаємодію кримінально-виконавчої інспекції з судом вирішення питань щодо засуджених осіб, які неналежним чином виконують покладені на них обов'язки рішенням суду. Наступна категорія це звільняюча. До неї ми відносимо спільні дії представників органів виконавчої і судової влади відносно певної категорії засуджених осіб, які відповідно до норм закону можуть бути звільненими від подальшого відбування покарання. Третя категорія це уточнюючі. Розуміють під собою ті аспекти діяльності, коли пенітенціарні органи у разі виявлення у вироку суду певних неточностей не можуть приступити до виконання покарання повертає його до суду, який виніс дане рішення для його уточнення. Тому наявність тісної взаємодії усіх органів державної влади смертельно необхідна для існування демократії у нашому суспільстві, але потрібно чітко встановлювати межу між спільною працею і тиском.

Висновок до розділу 2

Однією з актуальних проблем державного будівництва в умовах конституційного становлення України є проблема взаємовідносин всіх гілок влади. У практиці побудови нової української державності вона оцінюється як основоположна. Реформи політичної і правової системи в нашій державі змушують по-новому визначити і теоретично осмислити місце судової влади в системі поділу влади, відмежувати її від інших гілок влади і запропонувати своє бачення проблем щодо вдосконалення законодавства в забезпеченні балансу всіх гілок влади. Взаємодія трьох влади - процес складний і відповідальний. Він виражається як в узгодженні різних питань, так і в певний вплив гілок влади один на одного. Об'єктивна дійсність така, що всі гілки влади мають потребу один в одному, і лише в своїй сукупності, виступаючи як елементи єдиної системи, вони утворюють єдність, іменоване державною владою. Навіть просте ослаблення хоча б одного такого елемента здатне привести до руйнування системи, паралічу влади в цілому, в кращому ж випадку - до істотного зниження її дієздатності. Беззаперечно, повинен існувати тісний зв'язок усіх трьох ланок влади, але лише в плану співпраці, а не тиску. В наш час кожна з гілок влади, законодавча чи виконавча і сам Президент України взаємозалежні. Органи законодавчої влади впливають на суди, створюючи для них нормативно-правову базу, яка охоплює організацію судової системи і визначає порядок діяльності судді (процесуальне право). Причому закони ухвалюються не у відриві, а в тісному взаємозв'язку з проектами та пропозиціями, що виходять від органів виконавчої, а іноді і судової влади.

Судова влада не тільки представляє двом іншим гілкам матеріали правозастосовчої практики, а й «облагороджує» законодавчу і виконавчу діяльність, постійно звертаючи увагу на правові та моральні норми і конституційні принципи, що підлягають неухильному дотриманню. Чинне законодавство носить непослідовний і суперечливий характер. Також «моральна» підкладка є не у кожного закону, і, отже, здійснення правосуддя ускладнюється в тих випадках, коли закон втрачає моральні орієнтири. Маються на увазі закони, прийняті в інтересах вузьких корпоративних кіл. Про

деякої конфронтації законодавчої і судової влади свідчать спроби втручання законодавчої влади щодо зміни статусу, компетенції, окремих повноважень конституційних і статутних судів в сторону їх ослаблення. Тобто, Верховна Рада України складає законопроекти – потенційні закони України, відповідно до яких регулюватиметься діяльність як суддів так і цілої судової системи. Нею розглядається законопроект щодо створення нового суду, або ж ліквідації наявного, у результаті чого, нею приймається рішення про створення або ліквідацію судового органу. Тому на цей момент документально, Верховна Рада України не приймає колосальної участі у здійсненні судами і суддями покладених на них обов'язків. Створення парламентом Вищої Ради Правосуддя є наявним прикладом зміни, які були внесені до статті 131 Конституції України у процесі проведення судової реформи 2016 року, оцінюються позитивно як вітчизняними науковцями, так і міжнародними експертами, адже передбачений законодавством склад Вищої Ради Правосуддя забезпечує наявність більшості суддів, які обираються своїми колегами, обмежує вплив інших гілок влади на новостворюваний орган та убезпечує його від надмірного впливу й втручання в діяльність з боку інших органів влади.

Не малу долю впливу за собою приховує і Президент України. Він залишає за собою чималий вплив на судову систему та судоустрій. Візьмемо до уваги, те що основний нормативно-правовий акт судової реформи 2016 року був запропонований саме Президентом України. Він взяв на себе повну відповідальність по створенні даного акту. Тому варто розуміти, що Президент має колосальний вплив на потроєння судової влади, звісно за підтримки українського парламенту та його депутатів. Хочу виокремити ряд змін, які вніс Президент України у судову систему та судову владу в цілому. За допомогою президентського законопроекту № 3524 в якому йдеться про внесення змін до Конституції України у Розділі «Правосуддя», у якому не встановлено ніяких запобіжних, на рівні закону, заходів, хоча і тимчасово, але роблять законним вплив президента на суди.

Оскільки виконавча гілка влади представляється обтяжним колом органів, то взаємодія їх очевидна. Кабінет Міністрів України – орган який очолює винавчу

владу в нашій державі категоричного впливу на діяльність судових органів немає, але є коло другорядних державних установ, які ведуть тісну спільну діяльність з судовою гілкою. Питання відносно взаємодії прокуратури з іншими органами державної влади завжди викликало чимало питань у дослідників.

На разі, коли в нашій країні відбуваються зміни щодо судоустрою, не минули ці зміни і органи прокуратури, що зумовлює нові дослідження і вивчення теми прокуратури в Україні. Прокуратура займає місце ключового органу правопорядку, значення якого при будіванні європейської країни є незамінним. Перше, у чому ведуть спільну діяльність ці органи, це під час розгляду кримінальних справ в судах. Можна сказати, що прокуратура є своєрідним посередником між органами досудового розслідування і судом. Прокуратура проводить нагляд законності дій прийнятих під час досудового розслідування слідчими органами, і безпосередньо слідчими, та розшуковими органами. Тобто до моменту направлення справи до суду, прокуратура слідкує, щоб усі дії слідчих, які необхідні для розкриття злочину не перевищували норм встановлених законом. Після направлення справи у суд в дію вступає безпосередньо представник прокуратури – прокурор, який проводив нагляд за законністю розслідування даної справи, то якого було розподілено «очолювати» цю справу у суді. Прокурор виступає у суду в ролі державного обвинувачення. Тому можна з впевненістю сказати, що прокуратура є незамінним органом у проведенні судового розгляду і судової процедури.

Наступний орган з який взаємодія суд це Антикоруційне Бюро України. Точкою дотику Антикоруційного Бюро та судових органів, є те, що Бюро здійснює нагляд та проводить контроль над особами, які займають посаду судді, аби у випадках вчинення корупційних дій судьями, зразу ж притягнути їх до кримінальної відповідальності, тим самим продовжуючи очищувати судову систему і судові органи від корупції. Для повноцінного функціонування даного Бюро було створено спеціалізований суд – Вищий антикорупційний суд. Тут можна побачити у чітку діяльність цих двох органів. Вищий Антикоруційний Суд займатиметься виключно кримінальними справами, які подаватиме

З викладеного і цьому розділі інформації, можна зрозуміти, що суд все що залишається дуже нестабільно стійкою ланкою. Кожен з вище стоячих органів державної влади, в більшій чи меншій мірі але все ж таки залишає важелі впливу на судову системи. Зважаючи на те, що суди ведуть тісну співпрацю з нижче стоячими органами виконавчої влади, такими як, Антикорупційне Бюро, Національна Поліція, слідчі та оперативно-розшукові органи, прокуратура, їй потрібно політично незалежне суспільне підґрунтя.

РОЗДІЛ 3

ПРАВОВИЙ СТАТУС СУДУ В СИСТЕМІ ОРГАНІВ СУДОВОЇ ВЛАДИ

3.1 Статус суду в судовій системі

Зберігаючи головні конституційні принципи побудови судової системи - територіальності і спеціалізації, беремо до уваги всі сфери правосуддя: кримінальне, цивільне, адміністративне та економічне. Тепер ці напрямки перебувають під єдиним організаційним і судовим контролем Верховного Суду, що дозволяє Президії і Пленуму Верховного Суду максимально синхронізувати судову практику при застосуванні різними судами одних і тих самих норм цивільного, адміністративного, митного, податкового, фінансового законодавства. Єдине судове тлумачення і роз'яснення дуже важливо для вирішення суперечок суб'єктів господарювання різних форм власності, конфліктів між фізичними і юридичними особами. Сьогодні повністю зникли суперечки про підвідомчість або підсудності тих чи інших категорій справ, судді різних судів мають один статус, рівний рівень фінансового та матеріально-технічного забезпечення, загальні органи судового адміністрування та організаційного забезпечення. Здійснюючи серйозні структурні здвиги і освоюючи нові функції, Верховний Суд продовжував роботу з удосконалення безпосередньо судочинства. законодавчо, методично і організаційно вдалося спростити або скоротити судові процедури, що істотно зменшило навантаження в загальних судах.

Наша судова система в цілому забезпечує реалізацію державної функції правосуддя, але в цій галузі є й істотні проблеми. Про це свідчить, зокрема, і рівень громадської довіри до суддів. Так, за даними одного з останніх соціологічних опитувань, проведеного Центром Разумкова у 2016 р., 91,6 % українців не довіряють державному апарату. Серед інститутів державної влади найменшою довірою користуються суди: їм довіряють трохи більш як 10 % опитаних. Необхідність проведення судово-правової реформи було усвідомлено ще на зорі здобуття Україною незалежності. У 1992 р. Верховна Рада України

схвалила Концепцію судово-правової реформи, однак реалізувати її, як, до речі, і багато інших реформ, повною мірою не вдалося.[44, С.37-38]

Актуальність теми статусу суду в судовій системі підтверджується тим фактом, що трансформація структурних елементів судової влади необхідні додаткові зміни до вже оновленої законодавчої бази яка регулює діяльність судів і суддів. Якісні здвиги та позитивні наслідки судової реформи в Україні повинні бути одними з передових питань для органів державної влади. На даний момент колосальних кроків чи змін після року часу ще помічено не було. Рівень довіри до діяльності і справедливості судових рішень, законності проведення судових процедур у жителів нашої країни критично низький. Статистика, яка постійно проводить контроль над цим питанням також висвітлює проблему щодо кількості нерозглянутих справ, які назбирались в судових архівах. Розкриваючи дану тему неможливо не згадати про одних з перших позитивних здвигів судової реформи це ухвалення Верховною Радою ініційованого Президентом України 12 лютого 2015 року Закон України «Про забезпечення права на справедливий суд».[45] Адже дани нормативно-правовий акт вніс чимало змін у судоустрій нашої держави. Сааме цей акт заклав правові основи для проведення судової реформи, яка би в майбутньому в повній мірі забезпечила ефективний захист прав і свобод людей в судовому порядку.

При складанні данного закону було у повному обсязі враховано двадцять сім рекомендацій від органів Ради Європи в плані що торкались сааме судової системи, але нажаль основоположні рекомендації, щодо обмеження політичного впливу на судові органи взято до уваги не було.

Отож визначемо як змінилась судова система України після законодавчої реформи і який тепер статус суду:

1. За новим законодавством буде створений інститут конституційної скарги. Тобто, якщо особа вважає вирок, який був винесений по закінченні судового розгляду порушує, або не відповідає нормам Конституції України може звернутись до Конституційного Суду України, щодо зхаконності такого рішення

2. Відтепер представляти інтереси особи у кримінальних справах будуть виключно професійні адвокати. Але варто зауважити, що можуть бути виключення відповідно до цієї норми, адже вона не стосується трудових спорів, справ щодо захисту неповнолітніх та інших. Запровадження такої «новели» матиме перехідний етап, а саме у Верховному Суді України і в судах касаційної інстанції ця норма вступає в силу з 1 січня 2017 року, у судах апеляційної інстанції діятиме з 1 січня 2018 року, а у окружних судах діятиме з 1 січня 2019 року.
3. У повноваження Верховної Ради тепер не входить права вибору суддів, призначення суддів вперше на посаду на п'ятирічний термін, а також Верховна Рада відповідно до норм не зможе звільнити 1/3 частину Конституційного Суду України з посад судді.
4. Такої участі і по новому законодавству зазнав вплив Президента держави, він також позбавляється права звільняти 1/3 суддів Конституційного Суду.
5. Повноваження судів будуть поширюватися на будь-який юридичний спір і будь-кримінальне обвинувачення, однак закон може передбачати обов'язковий досудовий порядок врегулювання спору.[46]
6. Також буде ліквідований інститут народного засідателя
7. Створення ліквідація, чи реорганізація судового органу буде відбуватись на підставі закону, який подаватиме Президент України на розгляд у Верховну Раду, після попередніх консультувань з Вищою Радою Правосуддя.
8. Для затримання судді, або утримування його в відповідних установах тимчасового тримання можливі лише за згоди Вищої Ради Правосуддя, звісно виключаючи випадки, затримання судді у момент, або зразу ж після скоєння ним важкого, або особливо важкого злочину.
9. Відміняється норма щодо призначення увперше на посаду судді терміном максимум 5 років, відтепер суду призначаються на безстроковий термін.

10. Судді звільнюються від відповідальності за порушення суддівської присяги. Відтепер дане порешення не є причиною для звільнення особи з посади судді. Але натомість судді можуть бути звільнені за дисциплінарні порешення, або при систематичному невиконанні покладених на них обов'язків. Також введено ще ряд нових причин, із настанням яких судді можуть бути звільнені. Якщо при ліквідації або реорганізації судового органу, особа, яка займає там посаду судді відмовляється від переведення до іншої судової структури. Також звільненню підлягають судді, які не виконали обов'язку щодо підтвердження законності майна, але знаходиться у їхній власності.
11. Піднімається границя стажової складової. Суддею тепер може стати особа яка набула 5 років юридичного стажу, а не 3, як було раніше. Збільшився і вік з якого можна зайняти посаду судді – 30 років.
12. Призначати осіб на посаду судді буде Президент України з числа кандидатур, які будуть йому надані Вищою Радою Правосуддя
13. Вища Рада Правосуддя відтепер замінить Вищу Раду Юстиції, і бере на себе обов'язки, щодо висунення кандидатур на посаду судді, також прийматиме рішення щодо переведення судді в інший суд, або ж його звільнення. Також він розглядатиме питання, щодо притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності, за наявності на них скарг.
14. Усі діючі судді повинні пройти «переатестацію» – так зване первинне кваліфікаційне оцінювання (тестування і співбесіду перед ВККС). У разі невдалого проходження оцінювання, суддю має бути відсторонено від посади і направлено до Національної школи суддів для навчання. Якщо ж після цього суддя повторно отримає негативний висновок, він може бути звільнений за порушення присяги. З прийняттям закону кваліфікаційне оцінювання усіх суддів Верховного та вищих судів мало бути проведено протягом півроку.[47]
15. Конституційний Суд України виконує функцію щодо офіційного тлумачення норм Конституції та закоїв України. Зміни торкнулись і самої посади судді даного суду. Тепер, судую Конституційного Суду

зможе стати особа яка набула стаж як мінімум 15 року, володіє високоморальними якостями характеру, має визнаний авторитет серед колег.

16. Відповідно до новоприйнятих актів, і своєрідного «перетворення» Вищої Ради Юстиції у Вищу Раду Правосуддя, то і сам склад органу змінюється. До штабу даного органу входить 21 особа. Формуватиметься склад за таким співвідношенням. 10 персон обиратиме з'їзд суддів України, Президент та Верховна Рада України обиратимуть по 2 людини, також таку кількість обиратиметься на всеукраїнській конференції прокурорів, з'їзді адвокатів України, та з'їзді представників юридичних вищих навчальних закладів.
17. В судову систему тепер входять місцеві суди, суди апеляційної інстанції і Верховний Суд України. До останньої, найвищої ланки, також відноситимуться суди касаційної інстанції та Велика Палата.
18. Також створено ще 2 нових суди, які розглядатимуть справи окремих категорій. Це Вищий Антикорупційний Суд і Вищий Суд з питань інтелектуальної власності.

Не малу роль відіграє і спектр покладених та суддю обов'язків, та критерії їх відбору в суди. Також буде доречним розкрити питання щодо перекваліфікації осіб які займають посаду судді.

Для початку слід сказати, що зокрема в статтю 127 Конституції України, порівняно з минулою редакцією, внесено зміни щодо того, що правосуддя здійснюють судді. У визначених законом випадках правосуддя здійснюється за участю присяжних, внесли поправки щодо віку та стажу. Від тепер, кандидату на посаду судді має бути не менше 30 років (раніше було не менше 25 років), а стаж роботи в галузі права має бути вже не 3, а 5 років. Відмінена норма щодо терміну останнього проживання на території України та на разі народні засідателі вже не беруть участь у правосудді [48].

Ми розумієм що даний крок – внесення змін до Конституції спрямовані на те, щоб відновити рівень довіри населення до законності і справедливості суддівської системи, а також дати можливість новому поколінню які володіють

відповідними морально-етичними якостями. Дане рішення є обґрунтованим, адже навряд чи особи які і раніше були суддями, за часів правління попереднього президента, та замічені у винесенні несправедливих рішень змогли б змінити, вдосконалити судову діяльність, але й не піднесли рівня довіри у громадськості.

Отож, відповідно до статті 70 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» особа яка претендує на посаду судді спершу проходить відбір, який складає 15 етапів. Для участі у такому відборі потрібно подавати заву у письмовому вигляді. Наступним кроком є відбірковий іспит, який кандидат повинен пройти, після чого подати декларацію персонально та кожного ж членів його родини. Після проходження цих «пунктів» особа проходить підготовку у спеціалізованій школі суддів, складає відповідний екзамен, та за відбором кваліфікаційного іспиту відбираються найкращі кандидати, які у висновку призначаються Президентом України на посаду судді на безстроковий термін. Порівнявши закон «Про судоустрій та статус суддів» старої та нової редакції, слід зауважити, що великим плюсом є те, що критерії кваліфікаційного оцінювання суддів у новому законі тепер конкретизовані, мають чіткіший зміст, до того ж відіграють важливішу роль та відповідають реальності. Зокрема в частині 2 статті 83 нового закону серед критеріїв оцінювання зазначені: компетентність (професійна, соціальна, особиста тощо); професійна етика та доброчесність. А ось у законі старої редакції в цій же частині 2 статті 83 компетентність розділена на окремі частини; зазначені й такі критерії, як здатність підвищувати свій фаховий рівень і здійснювати правосуддя в суді відповідного рівня [49, С 179].

Потрібно визначити, як проходить оцінювання. За словами Голови Вищої Кваліфікаційної Комісії С. Козькова процес відбуватиметься таким чином, у два етапи. Перший етап складається з іспиту, який включає в себе дві частини. Перша – анонімний тест, коли особа дає відповіді на певні запитання, та показує стійку позицію щодо Верховного Суду України. Також кандидат повинен висловити свою правову думку щодо одного з рішень Європейського Суду з прав людини. Другу частину формує правова задача, яку потрібно

розв'язати. Щодо оцінювання іспиту кандидатів, то варто звернути увагу на те, що перший етап є анонімним, члени комісії не знають чиї роботи вони перевіряють, на аркушах вказаний лише штрих код. Друга частина іспиту є не анонімною, при цьому перевіряючим особам не важливо чи правильно вирішення фабула задачі, в першу чергу вони звертають увагу на хід думок, обґрунтованість рішення, швидкість реакції та манеру поведінки і спілкування. Другий етап відбору – це проведення співбесіди особи що подала заяву з усіма членами кваліфікаційної комісії, щодо його досьє. Під час співбесіди перевіряється правдивість усіх даних про потенційного суддю, його діяльність, роботу, законність рішень, наявність чи відсутність скарг.

Варто відразу помітити, що Громадська рада доброчесності, яка закріплена в статті 87 Закону України «Про судоустрій та статус суддів» нової редакції також є новим явищем у судовій реформі. Рада створена для сприяння Вищій кваліфікаційній комісії в формуванні відповідності судді вже згаданим вище критеріям. Вона складатиметься з 20 чоловік, учасниками якої можуть бути представники правозахисних громадських об'єднань, і науковці - правники, адвокати, навіть журналісти й обираються терміном на два роки [50].

До повноважень Громадської ради доброчесності на разі належать : збір, перевірка та аналіз інформації щодо кандидата на посаду судді; надання Вищій кваліфікаційній комісії інформації щодо нього; за наявності відповідних підстав надання кваліфікаційній комісії висновку про невідповідність кандидата критеріям професійної етики та доброчесності, який додадуть до його досьє; а також вона може делегувати уповноваженого представника для участі в засіданні Вищої кваліфікаційної комісії щодо кваліфікаційного оцінювання кандидата на посаду судді. До того ж Рада має повне право на створення інформаційного порталу, щоб збирати інформацію про професійну етику та доброчесність кандидатів на посаду судді. Створення Ради доброчесності є неабияким плюсом у новій судовій реформі. Адже за допомогою ради, значно полегшиться робота й Вищої кваліфікаційної комісії, та й до того ж, як зазначалося до ради можуть бути обрані не тільки представники однієї якоїсь категорії професіоналів.[49, С 180]

Перші ніж вказати якими якостями повинен володіти суддя реформованих та оновлених судів, визначимо статус суду різних інстанцій, їх склад та повноваження.

Першою інстанцією у розгляді спорів є місцеві або ж окружні суди. Вони утворюються одному, або декількох районах, у місті, у районах і містах. До місцевих судів відносяться:

- Окружні Господарські Суди
- Окружні Адміністративні Суди
- Окружні Загальні Суди
- Вищий Суд з питань інтелектуальної власності
- Вищий Антикорупційний Суд

Посаду суддів у місцевих судах посідають судді цього суду, а голову суду обирають з числа працюючих там суддів. За потреби також з числа суддів обирають заступника або декількох заступників голови суду. Також з суддів місцевого суду відбирається декількох суддів, які виконуватимуть обов'язки слідчого судді і проводитимуть нагляд за до триманням прав та свобод осіб які беруть участь у кримінальних провадженнях. Тобто на них покладається функція судового контролю. Потрібну кількість осіб, які працюватимуть на посаді слідчого судді обирає суд кожного міста окремо на суддівських зборах даного суду. Кандидата на посаду слідчого судді пропонує голова суду, або любий зі складу суддів цього суду. До моменту поки слідчого суддю не обрано, виконання його обов'язків покладається на найстаршого за віком суддю суду.

Варто вказати, що суддя якого призначено на посаду слідчого судді не дискримінується від тих повноважень що виконують судді першої інстанції, але при розподілі справ між суддям, даний фактор враховується, і має пріоритет.

Усі місцеві суди розглядають і вирішують справи відповідно до своєї юрисдикції. Тобто Окружні Адміністративні суди вирішують справи щодо адміністративних стягнень, господарські суду вирішують справи господарського характеру, Окружні Загальні суди вирішуються кримінальні та цивільні справи. Вищий Антикорупційний Суд вирішує справи, які до нього подаються Національним Антикорупційним Бюро України відносно вчинення

корупційних дій, а Вищий суд з питань інтелектуальної власності вирішує спори щодо захисту прав на інтелектуальну власність.

Головною особою у судах першої інстанції є Голова місцевого суду. На нього покладаються наступні обов'язки:

1. він є представником суду як органу державної влади у відносинах з органами місцевого самоврядування, громадянами, юридичними особами та іншими органами державної влади.
2. Голова суду особисто визначає спектр повноважень які покладаються на його заступника чи заступників.
3. Здійснює контроль ефективності судового апарату. Керівник апарату суду та його заступник або заступники призначаються на дану посаду лише за погодження її Головою суду.
4. Голова суду уповноважений на притягнення до дисциплінарної відповідальності керівника апарату суду та його заступників, у разі порушення або неналежного виконання ними їх обов'язків.
5. Він видає наказ, у разі наявності певного акта, щодо прийняття суддю на посаду, його переведення до іншого суду, або ж його звільнення.
6. У триденний термін після появи вакантної посади судді, голова Суду повинен повідомити про це Державну судову адміністрацію України, комісію суддів України та зробити відповідний запис на офіційному веб-сайті.
7. Також він відповідає за організацію ведення судової статистики, відповідає за забезпечення виконання рішень які були прийняті на зборах суддів.

Якщо Голова суду відсутній, то його обов'язки перекладаються на його заступника, або одного з заступників, а у разі відсутності останніх, то повноваження Голови суду здійснює суддя з найбільшим стажем роботи на посаді судді.

Перейдемо до наступної інстанції – Апеляційні суди.

Судова система в кожній країні побудована за принципом вертикалі, яка включає в себе певну кількість інстанцій. Після повного перезавантаження

судової системи в Україні сформована трьохрівнева система, яка включає в себе місцеві суди, суди апеляції та Верховний Суд України. За кожною з цих інстанцій зафіксовані певні обов'язки та задачі.

Важливою частиною механізму захисту прав та свобод людини є апеляційна судова інстанція, яка є самостійною, контрольною стадією любого процесу, в якій апеляційний суд за апеляційними скаргами учасників процесу переглядає рішення суду першої інстанції, які ще не набрали законної сили як з фактичної так і з юридичної сторони. Визначимо яку саме функцію посідає «апеляція».

Однією з найбільш вагомих новин є реформування повноважень суду апеляційної інстанції по відношенню до оскарженого судового акту. Переосмислення прав та обов'язків апеляції щодо перевірки рішень і ухвал суду першої інстанції кардинально змінюють не тільки формальні наслідки оскарження, але і значною мірою визначають правовий статус і співвідношення судових інстанцій, рівень захисту прав та інтересів учасників [51, С. 274]

О.А. Борисова визначає повноваження суду апеляційної інстанції як сукупність прав апеляційного суду на здійснення встановлених законом процесуальних дій відносно рішення, яке не набуло законної сили, що перевіряється за апеляційною скаргою [52, с.125] Штефан М. Ю. дає по іншому інтерпретує дефініцію даного терміну і вважає повноваженнями апеляційного суду сукупність прав і обов'язків, пов'язаних із застосуванням процесуально-правових наслідків щодо рішень і ухвал суду першої інстанції, які розглядаються в апеляційному порядку [53, с.458].

Оскільки в Україні після судової реформи функціонує три види апеляційних судів, це: Апеляційний Господарський Суд, Апеляційний Адміністративний Суд та Апеляційний загальний суд, який розглядає оскарження рішень з кримінально та цивільного напрямку. Для розкриття питання щодо змін та оновлень функціонування Апеляційної інстанції після реконструювання розберемо її на прикладі адміністративного судочинства.

Так як апеляційне провадження є самостійною стадією адміністративного процесу, йому притаманні властиві тільки йому цілі і завдання, коло учасників, процесуальні засоби і підсумкові процесуальні акти. Аналізуючи національне

законодавство з урахуванням напрацювань науково-теоретичного характеру, в правовому регулюванні діяльності апеляційної інстанції простежуємо певна трансформація. Так, до вступу в дію Закону України № 4054-VI від 17.11.2011 року [54] в Кодексі адміністративного судочинства України [55] закріплювалася модель неповної апеляції. Дана модель передбачала, що апеляційний суд не мав повноважень при перегляді справи самостійно встановлювати нові обставини, не з'ясовані місцевим судом внаслідок неправильного застосування норм права. Згідно п. 6. ст. 198 КАС України постанова суду першої інстанції підлягало скасуванню, і справа направлялася на новий розгляд. Це було в випадках, коли допущені порушення норм процесуального права ставили під сумнів законність всього судового розгляду в першій інстанції.

Вичерпний перелік таких випадків було визначено в статті 204 КАС України. І, як наслідок, - можливість тривалого розгляду справ, їх тяганина. Згідно з чинним законодавством тепер апеляційні суди позбавлені повноважень направляти справи на новий розгляд до місцевих судів. Стаття 202 КАС України закріплює обов'язок за апеляційними судами повноцінно здійснювати функцію апеляційної інстанції. Таким чином, даний національний інститут перейшов на повну модель апеляції. Тому, аналізуючи законодавство України, можливо констатувати, що інститут апеляційного виробництва пройшов шлях від неповної апеляції до повної апеляції. Зміна моделей апеляції веде і до зміни цілі.

Як вказує А.В. Константа, зараз «... метою апеляційного перегляду є можливість нового розгляду публічно-правового спору більш досвідченим і кваліфікованим складом суду для того, щоб мало місце правильне і виважене застосування норм матеріального і процесуального права щодо спірних фактичних відносинам, ефективний захист порушених прав, свобод та інтересів у публічно-правових відносинах, яка базується на принципах законності і верховенства права, якщо цього не було досягнуто в судах першої інстанції» [56, С. 204] Слід зробити висновки про трансформацію мети апеляційного перегляду і, як наслідок, внесення змін до частини завдань, які вирішуються на

рівні цієї інстанції. По своїй процесуальній природі апеляційне провадження є контрольною стадією адміністративно-судового процесу, оскільки воно призначене для перегляду судових рішень, винесених судами першої інстанції, що не вступили в законну силу, виступаючи тим самим важливим компонентом судового контролю за їх законністю та обґрунтованістю. Необхідно звернути увагу, що перезавантаження судової системи викликала необхідність використання додаткових гарантій при захисті прав, свобод і законних інтересів громадян, прав та інтересів юридичних осіб. Вирішенню зазначеної задачі сприяє використання міжнародних стандартів у сфері судочинства. Ці стандарти в форматі Рекомендацій Комітету Міністрів Ради Європи передбачають модель ефективного судового захисту.

В рамках нової адміністративно-судової парадигми використання міжнародних стандартів з урахуванням національних особливостей може відкрити нові горизонти і надати нові можливості для вирішення поставлених завдань. У зв'язку з цим облік європейського досвіду дозволить сформулювати ряд пропозицій щодо вдосконалення адміністративно-процесуального законодавства, що приведе до підвищення ефективності інституту апеляції, збільшення ступеня судового захисту і, як наслідок, підвищення ступеня довіри до судової системи серед населення. Істотна трансформація інституту апеляції відбувається в зв'язку з переходом до електронного судочинства. Безумовно, комплексне впровадження ідеї «електронного суду» здійснюється шляхом створення Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи - ЄСІТС і створення «Персонального онлайн-кабінету» [57].

Перейдемо до розгляду касації. Після реформи 2016 року було ліквідовано спеціалізовані вищі суди, які виконували функцію касаційного перегляду справ, та законодавчо було передбачено створення нового Верховного Суду України тому дані повноваження полягли на новостворений Верховний Суд України, який має у своєму складі такі інституції:

- Велику Палату Верховного Суду України
- Касаційний Кримінальний Суд
- Касаційний Господарський Суд

- Касаційний Адміністративний Суд
- Касаційний Цивільний Суд

Такі зміни відбулись за сприяння Венеціанської Комісії, яка висловила власні рекомендації та вимоги які повинні бути наявні у судовій реформі в Україні, і бути дотримані законодавцем. Реформація судової системи почалась з верхівки даної гілки влади. Оновлений Верховний Суд відповідно до норм законодавства формується на конкурсній основі, а суддям які посідали місце судді у ліквідованому Верховному Суді було запропоновано два виходи: або піти у відставку, або подати заявку на проходження добору на посаду у новоствореному органі. Варто вказати, що у конко курсі на вакантні посади взяли участь адвокати та науковці-правники. Можна помітити колосальну різницю в старому і оновленому Верховному суді, адже до прийняття нового Закону України «про судоустрій і статус суддів» суддями Верховного суду могли бути лише судді. Проведення конкурсу на посаду судді покладається на Вищу кваліфікаційну комісію суддів, за участі, також нового органу – Громадської Ради Добročесності. У Верховному Суді працюватиме до 200 суддів, які відповідно буду розподілені по своїх інституціях і у Велику Палату.

Верховний Суд здійснюватиме безпосередньо касаційну функцію, буде надавати висновки щодо законопроектів які стосуються судової системи, статусу суду, посади судді, створення реформації або ліквідації судового органу, подаватиме звернення до Конституційного Суду відносно конституційності законів та слідкуватиме за однорідним застосування правових норм у різних судових інстанціях, і судах різних спеціалізацій.

Реформування судової гілки влади не оминуло і Конституційний Суд України. Внаслідок змін 2016 року зі статті 147 Основного Закону зникло визначення КСУ як «єдиного органу конституційної юрисдикції в Україні». Але така характеристика досі значною мірою справедлива, адже Суд зберіг більшість дореформених повноважень (крім права тлумачити закони), що все так само забезпечують йому унікальне місце в державному механізмі України.[58, С.2]

Дванадцятий розділ Конституції України вказує на наступні обов'язки і засади діяльності Конституційного Суду України:

- Встановлює відповідність законів та нормативно-правових актів які приймає Верховна Рада України, до відповідності Конституції.

Вкажем ще декілька змін, які відбулися у способі призначення суддів на їх посаду. Відповідно до нового законодавчого акту, судді складатимуть присягу судді на спеціальному пленарному засіданні Конституційного Суду а не у Верховній Раді як було раніше. Відбір суддів, як і до судів загальної юстиції відбуватиметься на конкурсній основі

- Перевіряє на факт законності питання які виноситимуться за народною ініціативою на всеукраїнський референдум.

- перевіряє відповідність до Конституції акти Глави держави та Кабінету Міністрів України.

- вирішує питання відповідності до Конституції міжнародних договорів які підписані, або тих які лише можуть бути ратифіковані Верховною Радою України.

- здійснює офіційне тлумачення Конституції України.

- надає висновок щодо законності процедури розслідування справи про усунення Президента з його посади шляхом оголошення імпічменту.

- також надає висновки щодо порушення Верховною Радою України Конституції України або інших законів.

Венеційська комісія вказала на ризик безглуздості заходів із конкурсного відбору, адже незрозуміло, чи зобов'язаний суб'єкт призначати виключно кандидатів, рекомендованих комісією, або ж вправі ігнорувати такі рекомендації.[58, С. 3]

Висновок до параграфу 3.1

Об'єднана судова система більш ефективна і раціональна в управлінні, адже надає хороші можливості для маневру в кадровому, фінансовому забезпеченні. Ліквідація старих судді, да вищих спеціалізованих судів касаційної інстанції пройшла досить безболісно, більшість суддів залишилися в судовій системі, що дозволило зберегти спеціалізацію і оптимізувати судову навантаження.

Хороші особистісні та професійні взаємовідносини, що складаються між суддями різних спеціалізацій, дозволяють розумно використовувати їх потенціал у всіх сферах правосуддя. Керівники і судді різних колегій Верховного Суду, обласних загальних і економічних судів розуміють, що сьогодні вони співпрацюють на загальний результат. Адже, щоб дана реформа мала хоч якісь успіхи і позитивні зміни спільна і злагоджена законна співпраця є першочерговою потребою.

Як вже вказувалось на початку розділу, актуальність визначення місця суду в судовій системі є вельми високою, адже «»кроки вперед» та позитивні наслідки судової реформи в Україні повинні бути одними з передових питань для органів державної влади. На даний момент масштабних кроків чи змін після року часу ще помічено не було. Як вже було вказано, рівень довіри до діяльності і справедливості судових рішень, законності проведення судових процедур у жителів нашої країни критично низький.

У даному параграфі було розкрито місце кожної з ланок суду в судовій системі, та зміни які торкнулись їх структурної діяльності після прийняв нових законодавчих актів та судової реформи в цілому. За новим законодавством буде створений інститут конституційної скарги. Тобто, якщо особа вважає вирок, який був винесений по закінченні судового розгляду порушує, або не відповідає нормам Конституції України може звернутись до Конституційного Суду України, щодо зхаконності такого рішення. Зміни торкнулись і самої посади судді данного суду. Тепер, судею Конституційного Суду зможе стати особа яка набула стаж як мінімум 15 року, володіє високоморальними якостями характеру, має визнаний авторитет серед колег. В судову систему тепер

входять місцеві суди, суди апеляційної інстанції і Верховний Суд України. До останньої, найвищої ланки, також відноситимуться суди касаційної інстанції та Велика Палата. Також створено ще 2 нових суди, які розглядатимуть справи окремих категорій. Це Вищий Антикорупційний Суд і Вищий Суд з питань інтелектуальної власності. В майбутньому будем сподіватись на чітко сконструйовану спільну роботу, винесення справедливих законних рішень на достатній доказовій базі. Комплексна співпраця оновлених органів судової системи повинна значно збільшити рівень довіри громадян до законності здійснення судової влади.

3.2 Характеристика взаємовідносин суду в системі судової влади.

На етапі піку реформацій в судовій системі є дуже важливим зберігати правильну, законну та чітку взаємодію між кожними із судів усіх інстанцій судової влади. Сьогодні у суддів є всі умови і передумови для серйозного підвищення якості та оперативності правосуддя, що і є кінцевою метою всіх останніх новацій і перетворень. Було б неправильним не відзначити деякі позитивні результати роботи судової системи в минулому році.

Незважаючи на складність перехідного періоду, вдалося зменшити кількість судових помилок у всіх сферах правосуддя, дещо скоротити реальні терміни перебування справ в судах, а також залишки нерозглянутих справ. У правосудді не допущено жодного випадку необґрунтованого засудження громадян, безпомилково працювало переважна більшість суддів.

Не можна не відзначити підвищення оперативності виправлення судових помилок, що є основним завданням вищестоящих судів. В цілому по країні в минулому році майже 70% судових помилок були виправлені самими судами обласної ланки на стадії касаційного розгляду, коли рішення і вироки ще не вступили в законну силу, а значить, процес правосуддя ще не був завершений. Однак деякі позитивні зміни, що відбулися в результаті судово-правової реформи, поки не є стійкою тенденцією, не дають приводу для самозаспокоєння або зайвого оптимізму. Тому на сьогоднішній день є вадливим виявлення проблем у судовій діяльності всіх ланок за для їх усунення.

Аналіз сучасних обсягів правосуддя у всіх його напрямках, прогнози на майбутнє і реальна оцінка нашого потенціалу об'єктивно свідчать, що основні зусилля слід сконцентрувати на цивільному і економічному правосудді. Тут очікується не тільки збільшення кількості суперечок, а й зростання їх складності. Очевидно, що потрібно адекватне посилення зазначених сфер правосуддя, не тільки оптимізація чисельності суддів, які працюють в цих напрямках у судах всіх рівнів, а й концентрація кращих з них, зміна підходів до спеціалізації, підбору кандидатів, перепідготовки в Інституті перепідготовки та

підвищення кваліфікації суддів, працівників прокуратури, судів та установ юстиції.

Коригування чисельності суддів за спеціалізацією, за складом колегій в судах обласного рівня, зміна чисельності судового персоналу за напрямками - все це сьогодні компетенція голів цих судів. Їх рішення повинні бути оперативними та попереджуваними виходячи з аналізу складається ситуації. Всі вакансії повинні оперативно заповнюватися, можливі пропозиції щодо перерозподілу чисельності суддів між регіонами своєчасно розглядатися у Верховному Суді. Робота з кадрового забезпечення судової системи повинна бути гнучкою і відповідає всім проходять і прогнозованим змінам обсягів і складності правосуддя.

Найбільш серйозним і зберігається недоліком вітчизняного правосуддя є реальна повільність як цивільного, кримінального так і економічного правосуддя. Саме ці напрямки діяльності повинні бути вдосконалені в першу чергу. Адже головною задачею при взаємодії судових органів є захист і відновлення порушених прав і свобод людей. При цьому люди оцінюють терміни відновлення порушених прав за допомогою судового захисту не по відомчій судовій статистиці, а за фактичним часом розгляду конкретних справ судом. Проведений Верховним Судом аналіз показав, що реальні терміни цивільного правосуддя в чотири рази гірше статистичних, а кожне п'яте цивільну справу при загальному терміні в два місяці фактично знаходиться в провадженні судів від чотирьох до шести місяців. Особливе обурення громадян викликає кількість судових засідань, часті випадки відкладення, зупинення, повторних викликів на засідання.. Протягом року було прийнято комплекс нормативних, організаційних та дисциплінарних заходів, спрямованих на підвищення оперативності цивільного правосуддя.

Вищі суди тепер зобов'язані не тільки оцінювати кожне справу яка потрапляє в їх поле зору, з позиції законності рішення, але й вести відповідну статистику. Ця своєрідна статистика даних дозволяє об'єктивно оцінювати реальні терміни здійснення правосуддя в кожному суді. З метою припинення необґрунтованих

відкладення і перерв розгляду суддів зобов'язали подібні процесуальні дії узгоджувати з керівниками судів.

Насамперед зазначимо, що побудова судової системи обумовлюється різноманітними суспільними чинниками (історичними, культурними, світоглядними, економічними), а також особливостями правової системи держави. Аналіз чинного законодавства свідчить, що окрім безпосередньо передбачених Конституцією України і законодавством про судоустрій принципів територіальності, спеціалізації й інстанційності, можна виокремити також й інші засадничі положення її побудови. Це винятковість і повнота судової влади, утворення суду на підставі закону, єдність судової системи, доступність судової системи [60, 12–22].

Можна сказати, що такі принципи розподілу судових органів як: територіальність, інстанційність й спеціалізація являються основними критеріями та основоположними засадами які практично забезпечують логічну структуру та стабільність функціонування судової системи. За допомогою них встановлені визначені правила та усі особливості взаємної діяльності судів першої інстанції, тобто суду загальної юрисдикції.

Так, необхідним компонентом організації державного управління є управлінські відносини, що функціонують у самій системі органів влади; це відносини, котрі виникають між органами влади, незалежно від їхнього організаційно-правового рівня в системі, з приводу кінцевого результату діяльності, пов'язаної з розробленням і втіленням державної політики, управлінням різними сферами суспільного життя. Тож, управлінські (публічно-правові) відносини за способом досягнення кінцевого результату функціонування органів поділяються на субординаційні, координаційні та реординаційні, а залежно від організаційно-правового рівня органів у системі — на відносини по вертикалі і горизонталі. До того ж обидві класифікації існують невіддільно одна від одної, оскільки поділ на відносини по вертикалі та горизонталі є фактично критерієм поділу субординаційних, координаційних та реординаційних відносин на підвиди [61, 162–164]

З'ясування таких закономірних послідовностей вказує на ступінь складності публічно-правових відносин взаємодії, їх «насиченість» адміністративними процедурами щодо виконання тих чи інших дій, заходів, операцій, завдань, функцій, перелік судів загальної юрисдикції, залучених до взаємодії. Отже, у змісті територіальної, спеціалізованої та інстанційної взаємодії судів загальної юрисдикції спостерігаються такі дії, заходи, операції (адміністративні процедури):

— територіальна й спеціалізована взаємодія — взаємоузгоджена діяльність судів загальної юрисдикції одного ієрархічного рівня й різних спеціалізацій, котра характеризується такими основними особливостями:

1) виникає у зв'язку із трьома обставинами: а) потребою вироблення у судів загальної юрисдикції різних спеціалізацій єдиного розуміння та узгодженої й правильної кваліфікації суміжних приватних й публічних правовідносин; б) обопільним виконанням приписів адміністративного законодавства — наприклад, зокрема, Законів України «Про державну службу», «Про доступ до публічної інформації», «Про звернення громадян»; в) потребою організації та здійснення правовиховної роботи у межах відповідної адміністратив-но-територіальної одиниці (району, міста, області);

2) втім, слід визнати відсутність законодавства, котре б достатньо врегулювало територіальну й спеціалізовану взаємодії, їх зміст, процедури, суб'єктів. Зважаючи на прогалину нормативно-правового врегулювання публічно-правових відносин названих видів взаємодії, можемо запропонувати оперативний вихід із такої недосконалості національного законодавства — використання адміністративно-договірних інструментів

3) Також маємо зазначити, що організація та безпосереднє здійснення територіальної й спеціалізованої взаємодії — безперспективні й не матимуть очікуваного результату, якщо водночас із такою адміністративною процедурною діяльністю судів загальної юрисдикції одного ієрархічного рівня й різних спеціалізацій не буде налагоджена постійна й ефективна інстанційна взаємодія. Саме через інстанційну (владну) взаємодію поширюватимуться результати територіальної й спеціалізованої взаємодії. Більше того, необхідною

умовою ефективності взаємодії судів загальної юрисдикції взагалі має бути одночасне застосування усіх трьох видів взаємодії — територіальної, спеціалізованої, інстанційної;

інстанційна взаємодія — проявляється, зокрема, у здійсненні апеляційними судами судової статистики, вивчення третьою судовою інстанцією та узагальнення судової практики, наданні судам нижчого рівня методичної допомоги щодо застосування законодавства, з метою однакового застосування норм Конституції України та законів України у судовій практиці на основі її узагальнення та аналізу судової статистики; дає спеціалізованим судам нижчого рівня рекомендаційні роз'яснення з питань застосування законодавства щодо вирішення справ відповідної судової юрисдикції.[62. С. 92-93]

Підносячи питання взаємодії між органами судової системи, неможливо не згадати про своєрідну інновацію для судової системи, нововведення – Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система.

Відповідно до пункту 13 статі 18 проекту Кодексу адміністративного судочинства України робота ЄСІТС буде регламентована Положенням про Єдину судову інформаційно-телекомунікаційну систему, яке буде затверджено Вищою радою правосуддя за поданням Державної судової адміністрації України після консультацій з Радою суддів [63].

Здійснення розгляду судових справ буде здійснено в електронному порядку відповідно до матеріалів судової справи. Відповідно до цього матеріали в паперовому форматі буде переведено у електронний формат і відповідно будуть долучені до решти матеріалів судової справи в електронній формі не пізніше наступного дня з дня їх надходження до суду. Варто зауважити що у випадку, передбаченого ч. 9 ст. 18 проекту КАСУ, покласти на особу, яка подає документи в суд в паперовій формі, обов'язок супроводжувати їх електронними копіями. Відповідна подача документів в електронній формі буде з супроводжуватись використанням електронного цифрового підпису відповідно до Закону України «Про електронний цифровий підпис» [64], особливості використання якого також буде визначено в очікуваному Положенні про Єдину судову інформаційно-телекомунікаційну систему.

Варто звернути увагу, на той аспект що, законотворень має в планах провести ряд дій які стимулюватимуть сторони судової справи подавати усі документи до суду в електронній формі методом внесення змін до статті 4 Закону України «Про судовий збір» [65], а саме за допомогою частини 3 встановлюватиметься, що у разі подання в судові органи усіх необхідних процесуальних документів в електронному форматі у дію вступатиме застосування коефіцієнту 0,8 який знижує відповідний розмір ставки судового збору.

Дане нововведення є вельми ефективним, адже за допомогою також технології судові справи в електронній формі у випадку їх оскарження в апеляційних судах або касаційному порядку буде передаватися між судами миттєво. Відповідно до проекту реформаторів, це масштабно зменшить загальний термін розгляду справ. Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система виконуватиме функцію забезпечення обміну документами які знаходяться в електронному вигляді між різними судовими органами, судами і учасниками судового процесу, та безпосередньо між самими учасниками судової справи.

Для старту Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи більша частина постійних учасників судового процесу - адвокатів, нотаріусів, приватних виконавців, судових експертів, державні органи, органи місцевого самоврядування і т.п. – буде зобов'язана провести реєстрацію офіційного електронного адресу в цій системі. Інші особи здійснюватимуть власну реєстрацію на добровільній основі. Усі особи які зареєструвались в Єдиній судовій інформаційно-телекомунікаційній системі буде відправлено судом усі потрібні процесуальні документи тільки в електронному форматі. Варто зауважити, що це ніяким чином не віднімає в особи права отримати копію рішення суду у паперовій формі за поданням відповідної заяви. Вже існуючий Єдиний державний реєстр судових рішень буде включений в ЄСІТС на підставі внесення зміни до статті 3 Закону України «Про доступ до судових рішень» [66].

Існуюча автоматизована система документообігу суду, діяльність якої регламентована Рішенням Ради суддів України від 26.11.2010 року № 30 [67], в тому числі в частині автоматичного об'єктивного і неупередженого розподілу судових справ між суддями, буде в комплекції Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи. Наслідком цього є встановлення у проектах процесуальних кодексів, норми яка б регулювала питання терміну. Тобто, якщо з певних технічних причин, не оладків, суд не зможе розглянути справу в електронній формі в термін понад чотирнадцять днів і це буде перешкоджати розгляду справи у встановлені терміни, судова справа буде розглядатися за матеріалами в паперовій формі. Також зафіксується норма, яка передбачає, що процесуальні та інші документи і докази у паперовій формі будуть зберігатися в додатку до справи в суді першої інстанції і в разі необхідності можуть бути оглянуті учасниками справи або судом першої інстанції або витребувані судом апеляційної чи касаційної інстанції після надходження до них відповідної апеляційної чи касаційної скарги [68].

Швидкими темпами розвивається процес інформатизації судової системи, який є одним з головних напрямків реформи системи правосуддя. Інформатизація судочинства спрямована не тільки на підвищення ефективності інформаційного забезпечення суддів, а й на забезпечення доступу громадян до інформації про діяльність судів, що, в свою чергу, є елементом у відкритості правосуддя. Даний інноваційний крок буде великим поштовхом до прискорення розгляду термінів судових справ у судах різних юрисдикцій, що забезпечить скорочення завантаженості судів справами, які чекають черги на розгляд. За допомогою адаптованої до нашої судової системи бази Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи зросте швидкість встановлення справедливості, відновлення порушених прав та свобод громадян. Цей своєрідний електронний «прорив» у діяльності судової системи значно підвищить якість взаємодії судів різних інстанцій, починаючи від судів загальної юрисдикції закінчуючи Верховним Судом України. Оскільки лише при взаємодії усіх судових органів даної гілки влади, можна буде здійснити реконструкцію судової системи, зруйнувати клеймо недовіри щодо

об'єктивності, справедливості та довготривалості судових «тяганини». Основною метою на даному етапі реформації є відновлення довіри громадян до здійснення судами правосуддя в нашій країні. А встановлення функціонування Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи лише підвищить шанси до здобуття цієї цілі.

Щодо взаємовідносин між судами загальної юрисдикції та Верховним Судом України, до якого перейшли повноваження виконувати роль касаційної інстанції, то ми можемо сказати що їхня взаємодія є «вертикальною»:

- Верховний Суд України бере участь у ліквідації реформуванні та створенні нових судів.
- Виконує касаційний перегляд справ після проходження ними судів першої інстанції, апеляційної інстанції. Варто вказати, що для реалізації касаційної функції і Верховному Суді створені певні підрозділи, які відповідають за певну юридичну сферу (кримінальні справи, податкові питання, цивільні спори та інші).
- Також за допомогою такого органу, як Велика Палата Верховного суду, яка діє в його складі виконує функцію щодо ведення судової статистики, вивчає судову практику та узагальнює її.
- Також він забезпечує сталість та єдність усієї наявної судової практики
- Апеляційні суди звітують перед Верховним Судом України, щодо аналізу судової статистики та проведеного узагальнення судової практики.

Як можна помітити, узагальнення судової практики покладається як на суди загальної юрисдикції так і на найвищий орган судової влади – Верховний Суд України.

Буде доцільним згадати про оновлений Конституційний Суд України, який по суті не виконує більше функції правосуддя. Відтепер судді Конституційного суду працюватимуть за оновленим профільним законом від 13.07.2017 року «Про Конституційний Суд України». Хочу вдатись до інтерв'ю, яке дав керівник секретаріату Конституційного Суду Я. Василькович. Він чітко розповів про інновації, які торкнулись Конституційного Суду за часи проведення судової реформи в Україні. Він вважає, що новий Закон «Про

Конституційний Суд України» дає можливість Конституційному Суду, на самперед, зробити більш ефективним захист прав людини, а запроваджена конституційна скарга, з якою особа може звернутися до Суду, є доступним засобом правового захисту. Важливо звернути увагу на положення даного закону «Про Конституційний Суд України» в якому йдеться про заборону зовнішнього втручання у діяльність суддів, та недопустимість утисків через ухвалення рішень. Найважливішою новацією, безперечно, є запровадження інституту конституційної скарги. Головний принцип полягає у тому, що, до Конституційного Суду з конституційною скаргою може звернутися будь-яка особа, окрім юридичних осіб публічного права. Дана скарга до Конституційного Суду буде подаватись без сплати судового збору.

До того ж формальні вимоги до конституційної скарги не є занадто жорсткими. Громадянство жодним чином не впливає на можливість подати конституційну скаргу до Конституційного Суду України. Іноземці та особи без громадянства можуть подати конституційну скаргу на загальних підставах, тобто коло тих, хто має право подати конституційну скаргу до Суду, достатньо широке. За допомогою конституційної скарги особа може оскаржити будь-який закон (його окремі положення), що застосований в остаточному судовому рішенні у її справі, якщо вона вважає, що він суперечить Конституції України. Якщо Конституційний Суд встановить, що в остаточному судовому рішенні у справі особи застосовано закон або його окремі положення, які не відповідають Конституції України, це буде підставою для перегляду судового рішення за нововиявленими обставинами. Таким чином, Конституційний Суд не скасовуватиме рішення у справі. Дана справа буде відправлена у суд, який виніс незаконне рішення, та уже відповідно до поправок Конституційного Суду розглядатиме та виноситиме рішення повторно.[69].

Буде доцільним зазначити що на даному етапі, на сьогоднішній день, розгляд конституційних скарг, які подавались до Конституційного Суду є заблокованим, а розгляд конституційних питань, за народною ініціативою, які мали виноситись на всеукраїнський референдум є паралізованим. Протягом

2017 року Конституційним Судом України не було прийнято жодного рішення.

Визначимо основні функції, які повинен виконувати на сьогоднішній день Конституційний Суд України:

1. Розглядає та вирішує питання які стосуються відповідності Конституції таких актів як: закони, законопроекти акти Верховної Ради України, уряду нашої держави та Глави держави
2. Вирішує питання які стосуються відповідності запропонованих питань народною ініціативод, для винесення їх на всеукраїнський референдум
3. контролює відповідність Конституції України міжнародних актів і договорів, які ратифікуватимуться Верховною Радою України, і будуть обов'язкові до використання.
4. Конституційний Суд України здійснює офіційне тлумачення норм Конституції України.
5. У компетенцію Конституційного Суду також входить надання висновків, щодо фактів порушення Конституції України Верховною Радою. Також цей пункт стосується і законодавчих актів.
6. Надає висновки по додержанню законності та конституційності процедури розслідування та розгляду справи щодо усунення Президента України з його посади в порядку огоошення імпічменту.
7. Здійснює контроль та слідкуза за однозначним застосуванням норм Конституції України та законодавчих актів.

Таке меню, насамперед можливість «негативного нормотворення» через визнання неконституційними законів й інших актів найвищих владних органів, робить КСУ цінним політичним активом і спокушає політичних суб'єктів шукати можливостей контролювати Суд або хоча би впливати на нього.[70, С. 3].

Можна підсумувати, що Конституційний Суд України відіграє чи малу роль у функціонування судової системи. Я вважаю такі зміни є позитивними у діяльності данного суду, адже якщо зважати на оновлення, яке стосується інституту «конституційної скарги», то він приблизить правотворчість до

суспільства. Можливо дане нововведення стане причиною зменшення подання скарг до Європейського Суду з прав людини, відносно прийняття незаконних рішень. Це було б великим кроком у вдосконаленні судової діяльності в Україні, оскільки не секрет, що Україна посідає передові місця за скаргами на неї до Європейського Суду з Прав людини. Звісно, позитивні і такі очікуванні зміни стануть реальними, лише за справедливої і чесної діяльності суддів усіх судів.

Висновок до параграфу 3.2

Розглядаючи питання щодо взаємовідносин суду в системі органів судової влади, можна виокремити те, що усі суди і усі інстанції взаємопов'язані між собою. Зв'язок між судами загальної юрисдикції та іншими судовими органами визначається за допомогою таких трьох принципів:

- територіальність
- інстанційність
- спеціалізація

Можна сказати, що такі принципи розподілу судових органів як: територіальність, інстанційність й спеціалізація являються основними критеріями та основоположними засадами які практично забезпечують логічну структуру та стабільність функціонування судової системи. За допомогою них встановлені визначені правила та усі особливості взаємної діяльності судів першої інстанції, тобто суду загальної юрисдикції.

Також говорячи про взаємодію між органами судової системи, потрібно вказати на новий крок, мова йде про своєрідну інновацію для судової системи, нововведення – Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система.

Здійснення розгляду судових справ буде здійснено в електронному порядку відповідно до матеріалів судової справи. Відповідно до цього матеріали в паперовому форматі буде переведено у електронний формат і відповідно будуть долучені до решти матеріалів судової справи в електронній формі не пізніше наступного дня з дня їх надходження до суду. Варто зауважити що у випадку, передбаченого ч. 9 ст. 18 проекту КАСУ, покласти на особу, яка подає документи в суд в паперовій формі, обов'язок супроводжувати їх електронними копіями.

Точки дотику у діяльності судів загальної юрисдикції та Верховним Судом України, до якого перейшли повноваження виконувати роль касаційної інстанції є «вертикальними»:

Верховний Суд України бере участь у ліквідації реформуванні та створенні нових судів; виконує касаційний перегляд справ після проходження ними судів

першої інстанції, апеляційної інстанції. Варто вказати, що для реалізації касаційної функції і Верховному Суді створені певні підрозділи, які відповідають за певну юридичну сферу (кримінальні справи, податкові питання, цивільні спори та інші); також за допомогою такого органу, як Велика Палата Верховного суду, яка діє в його складі виконує функцію щодо ведення судової статистики, вивчає судову практику та узагальнює її. Також він забезпечує сталість та єдність усієї наявної судової практики.

Конституційний Суд України при взаємодії з іншими судами різної юрисдикції надає офіційне тлумачення норм Конституції України та норм законодавчих актів. Будемо сподіватись, що проведена судова реформа не пройде беззамітно, і все таки судова влада реабілітується в очах громадян України.. Комплексна співпраця оновлених органів судової системи повинна значно збільшити рівень довіри громадян до законності здійснення судової влади.

Висновок до розділу 3

Уже пройшло практично півтора року з моменту прийняття нового Закону України «Про судоустрій і статус суддів». Немалих змін зазнала судова система. А саме за новим законодавством буде створений інститут конституційної скарги. Тобто, якщо особа вважає вирок, який був винесений по закінченні судового розгляду порушує, або не відповідає нормам Конституції України може звернутись до Конституційного Суду України, щодо законності такого рішення. Відтепер представляти інтереси особи у кримінальних справах будуть виключно професійні адвокати. Але варто зауважити, що можуть бути виключення відповідно до цієї норми, адже вона не стосується трудових спорід, справ щодо захисту неповнолітніх та інших. Запровадження такої «новели» матиме перехідний етап, а саме у Верховному Суді України і в судах касаційної інстанції ця норма вступає в силу з 1 січня 2017 року, у судах апеляційної інстанції діятиме з 1 січня 2018 року, а у окружних судах діятиме з 1 січня 2019 року. У повноваження Верховної Ради тепер не входить права вибору суддів, призначення суддів вперше на посаду на п'ятирічний термін, а також Верховна Рада відповідно до норм не зможе звільнити 1/3 частину Конституційного Суду України з посад судді. Такої участі і по новому законодавству зазнав вплив Президента держави, він також позбавляється права звільняти 1/3 суддів Конституційного Суду. Повноваження судів будуть поширюватися на будь-який юридичний спір і будь-кримінальне обвинувачення, однак закон може передбачати обов'язковий досудовий порядок врегулювання спору. Також буде ліквідований інститут народного засідателя.

Створення ліквідація, чи реорганізація судового органу буде відбуватись на підставі закону, який подаватиме Президент України на розгляд у Верховну Раду, після попередніх консультувань з Вищою Радою Правосуддя. Для затримання судді, або утримування його в відповідних установах тимчасового тримання можливі лише за згоди Вищої Ради Правосуддя, звісно виключаючи випадки, затримання судді у момент, або зразу ж після скоєння ним важкого, або особливо важкого злочину. Відмінюється норма щодо призначення увперше

на посаду судді терміном максимум 5 років, відтепер суду призначаються на безстроковий термін. Судді звільнюються від відповідальності за порушення суддівської присяги. Відтепер дане порешення не є причиною для звільнення особи з посади судді. Але натомість судді можуть бути звільнені за дисциплінарні порешення, або при систематичному невиконанні покладених на них обов'язків.

Також введено ще ряд нових причин, із настанням яких судді можуть бути звільнені. Якщо при ліквідації або реорганізації судового органу, особа, яка займає там посаду судді відмовляється від переведення до іншої судової структури.

Також звільненню підлягають судді, які не виконали обов'язку щодо підтвердження законності майна, але знаходиться у їхній власності. Піднімається границя стажової складової. Суддею тепер може стати особа яка набула 5 років юридичного стажу, а не 3, як було раніше. Збільшився і вік з якого можна зайняти посаду судді – 30 років.

Призначати осіб на посаду судді буде Президент України з числа кандидатур, які будуть йому надані Вищою Радою Правосуддя Вища Рада Правосуддя відтепер замінить Вищу Раду Юстиції, і бере на себе обов'язки, щодо висунення кандидатур на посаду судді, також прийматиме рішення щодо переведення судді в інший суд, або ж його звільнення. Також він розглядатиме питання, щодо притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності, за наявності на них скарг. Усі діючі судді повинні пройти «переатестацію» – так зване первинне кваліфікаційне оцінювання (тестування і співбесіду перед ВККС). У разі невдалого проходження оцінювання, суддю має бути відсторонено від посади і направлено до Національної школи суддів для навчання. Якщо ж після цього суддя повторно отримає негативний висновок, він може бути звільнений за порушення присяги.

З прийняттям закону кваліфікаційне оцінювання усіх суддів Верховного та вищих судів мало бути проведено протягом півроку. Конституційний Суд України виконує функцію щодо офіційного тлумачення норм Конституції та закоїв України. Зміни торкнулись і самої посади судді даного суду. Тепер,

судую Конституційного Суду зможе стати особа яка набула стаж як мінімум 15 року, володіє високоморальними якостями характеру, має визнаний авторитет серед колег. Відповідно до новоприйнятих актів, і своєрідного «перетворення» Вищої Ради Юстиції у Вищу Раду Правосуддя, то і сам склад органу змінюється. До штабу даного органу входить 21 особа.

Формуватиметься склад за таким співвідношенням. 10 персон обиратиме з'їзд суддів України, Президент та Верховна Рада України обиратимуть по 2 людини, також таку кількість обиратиметься на всеукраїнській конференції прокурорів, зїзді адвокатів України, та з'їзд представників юридичних вищих навчальних закладів. В судову систему тепер входять місцеві суди, суди апеляційної інстанції і Верховний Суд України. До останньої, найвищої ланки, також відноситимуться суди касаційної інстанції та Велика Палата. Також створено ще 2 нових суди, які розглядатимуть справи окремих категорій. Це Вищий Антикорупційний Суд і Вищий Суд з питань інтелектуальної власності.

На етапі піку реформацій в судовій системі є дуже важливим зберігати правильну, законну та чітку взаємодію між кожними із судів усіх інстанцій судової влади. Сьогодні у суддів є всі умови і передумови для серйозного підвищення якості та оперативності правосуддя, що і є кінцевою метою всіх останніх новацій і перетворень.

Висновки

На сьогоднішній момент у нашій країні ще досі відбуваються реформації судової системи, яка є досить масштабною. Звісно це достатньо важкий і об'ємний процес і йому притаманні як позитивні так і негативні сторони. Одною з головних проблем, яку намагаються виправити за допомогою реформи це колосальний політичний вплив на здійснення правосуддя та корупція. Тільки дійсно чесний і справедливий суд є основою для конструювання демократичної держави.

На даний момент стан правосуддя в Україні бажає кращого. Дана тема на даний момент є дуже важливою і потребує колосальних досліджень, адже не рідко ми можемо почути коментарі правознавців та науковців які різко критикують реформи які відбуваються в судовій області, адже стан правосуддя є насущною проблемою. Наявність такої проблеми вказує критично низький рівень довіри громадян до правосуддя. Це спричинено не лише рішеннями судів які суперечать законодавчим актам, натягнутість розгляду судових справ, але й нерозглянутих заяв у судах. Суди як єдині представники судової влади спільно з органами законодавчої і виконавчої влади забезпечують функціонування держави в цілому. В Конституції України безпосередньо визначені основи організаційно-функціонального розподілу повноважень між органами законодавчої, виконавчої та судової влади. Сьогодні надзвичайної актуальності набуває проблема дотримання конституційно визначених принципів реалізації судової влади та забезпечення належної взаємодії судів з органами влади загальнодержавного рівня, зокрема, з Верховною Радою України, Президентом України та Кабінетом Міністрів України; центральними органами виконавчої влади та Прокуратурою України; вищими спеціалізованими судами, Верховним Судом України і Конституційним Судом України.

Правовий статус суду набуває нового вигляду. Таким чином судова реформа включає наступні чотири елементи. Повне перезавантаження судової системи, обрання нових суддів на прозорому і незалежному конкурсі і формування

нових українських судів. Формування трьохрівневої судової системи, яка включає в себе окружні суди, апеляційні суди та Верховний Суд України. У свою чергу велика частина справ вирішуватиметься в місцевих судах, і не передаватись на невизначений термін до апеляційних чи інших спеціалізованих судів. Оскільки тогочасні органи по контролю за суддями не були очищені від політичного впливу, то третій крок реформи передбачає повну відсутність політичного впливу як на вищу ланку судової системи, так і на інші органи які проводять контроль судової діяльності, відбір суддів та їх призначення на посаду. Ще один крок закладається в тому, що структура і система судів повинна визначатись виключно законами України.

Варто зазначити що Венеціанська Комісія позитивно оцінила текст змін до Конституції України в частині правосуддя, яка підтримувала відсторонення Верховної Ради України від процесу призначення суддів, а також відмінну випробувального терміну для суддів, відміну «порушення присяги» як основу для звільнення суддів, введення конкурсних процедур при призначення суддів на посади та зняття з прокуратури обов'язків по здійсненні загального контролю.

Закон України «Про судоустрій і статус суддів» передбачає конкурсний відбір суддів, тотальну переатестації суддів, які на той час займали свої посади, чітких перелік можливостей відсторонення суддів від посади та притягнення його до дисциплінарної та кримінальної відповідальності. Відповідно до цього нормативно-правового акту, рішення Верховного Суду України щодо застосування норм права стають обов'язковими для суб'єктів владних повноважень, судді повинні брати їх до уваги, що забезпечить стабільне використання норм права.

Судова система складається з судів першої інстанції: Вищий Суд з питань інтелектуальної власності, Вищий антикорупційний Суд, окружні адміністративні господарські та окружні загальні суди. Апеляційна інстанцій на представлена Апеляційним Господарським Судом, Апеляційним Адміністративним Судом, Апеляційним загальним судом. Оскільки спеціалізовані суди які були третьою інстанцією ліквідовані то функція касації

переходить до Верховного суду України який сформований з Великої палати, Касаційного Кримінального, Адміністративного, господарського, Цивільного судів і безпосередньо Верховного Суду України.

Щодо взаємодії судової системи з іншими гілками влади, то можна чітко вказати, що тим чи іншим чином органи державної влади впливають на функціонування судів. Судова влада завжди привертала і продовжує привертати особливу увагу суспільства і державних органів, міжнародних організацій. А тому питання її взаємодії з іншими гілками влади в особі уповноважених державних органів завжди знаходяться в центрі уваги як світової спільноти, так і суспільства зокрема. Незалежність рішень судових органів, і безпосередньо їх діяльності, напряду відбивається на взаємодії судів та органів державної влади. Зберігаю довіру до судової влади і підтримуючи її авторитет, суспільство в цілому починає довіряти й іншим органам державної влади. Тісний зв'язок між судами і установами які представляють виконавчу гілку влади Антикорупційне Бюро, прокурори, поліція, установи то організації Державної кримінально-виконавчої Служби.

Україна зможе мати позитивний результат від проведеної реформи лише в тому випадку, коли посади суддів у судах любої інстанції займуть високоморальні, стійкі, чесні та кваліфіковані судді. Адже здійснення правосуддя в повній мірі залежить від суддів. Також потрібно повністю прибрати тиск на суддів. Це є одним з першочергових чинників, які сприяють занедбань справедливості судових рішень. Маю великі сподівання, що особи, які керують нашою державою не призведуть до повного її занепаду.

Список використаних джерел

1. Назаров І. В. Історичні особливості формування судової системи в Україні / І. В. Назаров. // УДК 347.97. – 2010. – №19. – С. 13.
2. Міллер Д. П. Суды земские, городские и подкоморские в XVIII в. / Д. П. Міллер // Антологія української юридичної думки : в 6 т. / редкол. : Ю. С. Шемшученко (голова) та ін. – Т. 3 : Історія держави і права України: козацько-гетьманська доба / упоряд. : І. Б. Ксенко, Т. І. Бондарук, О. О. Самійленко ; відп. ред. І. Б. Ксенко. – К. : Вид. Дім «Юридична книга», 2003. С. 80.
3. Лазаревский А. Суды в старой Малороссии / А. Лазаревский // Киев. старина. – 1898. – № 7–8. – С. 76–77.
4. Падох Я. ґрунтове судочинство на Лівобережній Україні у другій половині XVII–XVIII століття / Я. Падох // Антологія української юридичної думки : в 6 т. / редкол. : Ю. С. Шемшученко (голова) та ін. – Т. 3 : Історія держави і права України: козацько-гетьманська доба / упоряд. : І. Б. Ксенко, Т. І. Бондарук, О. О. Самійленко ; відп. ред. І. Б. Ксенко. – К. : Вид. Дім «Юридична книга», 2003. – С. 529
5. Субтельний О. Україна: історія / О. Субтельний ; пер. з англ. Ю. І. Шевчука ; вступ. ст. С. В. Кульчицького. – К. : Либідь, 1991. – С. 300–305.
- 6 Конституції і конституційні акти України. Історія і сучасність. – К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2001. – С. 57.
7. Про арбітражний суд: Закон УРСР від 30.06.1993 № 3346-XII [Електронний ресурс]: за станом на 04 червня 1991 р. (втратив чинність 07.02.2002) / Верховна Рада Української РСР. – нормативно-правова база «ЛІГА: ЗАКОН», 1991 – 2015.
8. Шинкаренко А. В. Етапи становлення судової системи в Україні [Електронний ресурс] / Аннета Вікторівна Шинкаренко // 6. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: http://legallactivity.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=967%3A270115-18&catid=120%3A6-0315&Itemid=155&lang=en.
9. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 07.07.2010 № 2453-VI [Електронний ресурс]: за станом на 28 грудня 2014 р. / Верховна Рада України. – нормативно-правова база «ЛІГА: ЗАКОН», 1991 – 2015.

10. Махніцький О. І. СУДОВА ВЛАДА: СУТНІСТЬ, ЗМІСТ ТА ПОНЯТТЯ / О. І. Махніцький. // Актуальні проблеми держави і права. – 2013. – №3. – С. 19–24
11. Власенко Н.А. Судебная власть и судебная деятельность в Российской Федерации : [краткий курс лекций] / Н.А. Власенко, А.Н. Власенко. – М. : Российская академия правосудия, 2005. – 48 с.
12. Мурашин Г.О. До питання реформування судової влади / Г.О. Мурашин // Правова держава. – К., 1997. – Вип. 7. – С. 68–75.
13. Дмитриев Ю.А. Судебная власть в механизме разделения властей и защите прав и свобод человека / Ю.А. Дмитриев, Г.Г. Черемних // Государство и право. – 1997. – No 8. – С. 48–53.
14. Гуценко К.Ф. Правоохранительные органы / К.Ф. Гуценко, М.А. Ковалев. – М. : БЕКД. – 1995. – 320 с.
15. Конституционное право : [учебник] / отв. ред. А.Е. Козлов. – М. : БЕК, 1996. – 464 с.
16. Бринцев В.Д. Судебная власть. Правосудие: пути реформирования в Украине / В.Д. Бринцев. – Х. : Ксилон, 1998. – 186 с.
17. Куйбіда Р. О. Реформування правосуддя в Україні: стан і перспективи монографія / Р. О. Куйбіда. – К. : Атіка, 2004. – 288 с.
18. Андрейцев В. І. Судово-правова система в Україні: тектологічні проблеми оптимізації функціонування / В. І. Андрейцев // Вісник Вищої ради юстиції. – 2010. – № 1. – С. 15–30.
19. Назаров І. В. Судові системи країн Європейського союзу та України: порівняльно-правовий аналіз : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. юрид. наук : спец.12.00.10 «Судоустрій; прокуратура та адвокатура» / І. В. Назаров. – Харків, 2011. – 39 с.
20. Фоміна М. А. До питання розмежування понять «судова система» та «судоустрій» / М. А. Фоміна // Часопис Київськ. ун-ту права. – 2013. – № 1. – С. 67–69.
21. Квасневська Н. Д. Поняття судової системи України: сучасний погляд / Н. Д. Квасневська // Форум права. – 2015. – № 5. – С. 110–113

22. Пігарева Г. Загально визначенні принципи здійснення правосуддя: міжнародний та національний доствід / Галина Пігарева. // Підприємство господарство і право УДК 346.91(477)(045). – 2017. – №3. – С. 91–93.
23. Косьюбра М.І. Принципи верховенства права і правової держави: єдність основних вимог/ М. І. Косьюбра // Наукові повідомлення. Том 64, Юридичні науки / Національний університет Київська "Могилянська академія"; менеджери: Косьюбра М. І., Александрова Н. В. - К. : видавництво будинок "Академії КМ", 2007. - С. 3-9.
24. Туркіна І. Є. Установа інститутів кафедри судової є в механізмі держави / І.Є. Туркіна // Теорія та практика державного управління. 2011 р. № 2 (33) [Електронний ресурс]. режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Trpu/2011_2/doc/1/19.pdf.
25. Марочкін І. Є., Сибільова Н. В. Організація судової влади в Україні /І. Є. Марочкін - Харків – 2008. – 272 с.
26. Факас І. Б. Конституційно-правові принципи організації та діяльності судів загальної юрисдикції : дисер. Канд. Юр. Наук. – МАУП – Київ 2009.
27. Дрягіна Т. Б. Конституційні принципи організації та функціонування судової влади в Україні : дисер. ...канд. Юр. Наук. – Національний Університет « Острозька Академія». – Острог, 2011 – 206 с.
28. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996.– № 30.– Ст. 141.
29. Про судоустрій і статус суддів: Закон України 02.06.2016 р. № 1402-VIII [Електроннийресурс].–Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>.
30. Беяневич В.Е. Господарський процесуальний кодекс України (зі змінами і допов. Станом на 94 3/2017 ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО І ПРОЦЕС 1 серпня 2007 р.) : наук.-практ. комент. / В.Е. Беяневич. – Вид. третє. – К. : Видавництво «Юстініан», 2009. – 872 с.
31. Николенко Л.Н. Реализация принципа состязательности в хозяйственном судопроизводстве Украины / Л.Н. Николенко // *Leges si viata*. – 2016. – No 1/3 (289). – С. 74- 77.

32. Про засади державної мовної політики : Закон України від 03.07.2012 р. No5029-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5029_17/paran92#n92.
33. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р., Першого протоколу та протоколів No 2, 4, 7 та 11 до Конвенції : Закон України від 17.07.1997 р. No 475/97-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/475/97%D0%B2%D1%80>.
34. Козюбра М. І. Принципи верховенства права і правової держави: єдність основних вимог / М. І. Козюбра // Наукові записки. Т. 64. Юридичні науки / упорядники: Козюбра М. І., Александрова Н. В. – К. : Видав. Дім «КМ Академія», 2007. – С. 3–9.
35. Василенков П. Т. Органи радянської держави і їх система на сучасному етапі / П. Т. Василенков. – М. : Моск гос. Ун-т, 1967. – 304.
36. Красногор О. В. ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ: КОНСТИТУЦІЙНО ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ І ДІЯЛЬНОСТІ / О. В. Красногор. // Наукові праці МАУП. – 2015. – №44. – С. 130–135.
37. Косткіна Ю. О. ВЗАЄМОДІЯ ВИЩОЇ РАДИ ПРАВОСУДДЯ З ОРГАНАМДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ, ОРГАНАМИ ... СУДДІВСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ІНШИМИ СУБ'ЄКТАМИ ПРАВА / Ю. О. Косткіна.// Вістник кримінального судочинства. – 2016. – №4. – С. 139–146.
38. Аналітична доповідь до Щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2017 році». – К. : НІСД, 2017. –928 с.
39. Суд ухвалив довести до відома Кабінету Міністрів України про допущені порушення щодо пенсійного забезпечення внутрішньо переміщених осіб [Електронний ресурс] // Уповноважений Верховної Ради з прав людини. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.ombudsman.gov.ua/ua/all-news/pr/4417-ze-sud-uxvaliv-dovesti-do-vidoma-kabinetu-ministriv-ukraini-pro-dopusche/>.
40. Француз Т. І. Політико – правові і проблеми становлення і розвитку судової влади в незалежній Україні: дис... канд. Юрид . Наук: 12.00.13 / Т. І. Француз. – Одеська нац. юрид. акад. – Одеса. – 2001. – 193 с

41. Селіванов А. Конституційна реформа не може оминати прокуратуру / А. Селіванов // Вісник прокуратури. – 2003. – № 8. – С. 11–15
42. Гречанюк С. Деякі питання сучасного визначення місця прокуратури в системі органів публічного управління / С. Гречанюк, О. Мартюнюк. // Науковий часопис національної академії прокуратури України. – 2017. – №1. – С. 55-62.
43. Гоманюк А. А. Поняття і види органів і установ виконання покарань / А. А. Гоманюк, А. С. Овчаренко. // удк 343.8. – 2016. – №6. – С. 110-118.
44. Гречанюк С. К. УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ УСТАНОВ ТА ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ КРИМІНАЛЬНО - ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ З СУДАМИ / С. К. Гречанюк. // УДК - 351.. – 2016. – №9. – С. 1–8.
44. Шемчушенко Ю. С. Судова влада в Україні. Сучасна доктрина, механізми та перспективи реалізації / Ю. С. Шемчушенко. // ISSN 1027-3239. Вісн. НАН України. – 2017. – №2. – С. 37–47.
45. Закон України «Про забезпечення права на справедливий суд» від 12 лютого 2015 р. № 192-VIII // <http://zakon.rada.gov.ua/go/192-19>.
46. Портонов А. Кроки по новій судовій системі [Електронний ресурс] / А. Портонов. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://strana.ua/articles/analysis/16097-88-shagov-po-novoj-sudebnoj-sisteme-ot-andreya-portnova.html>.
47. Куйбіда Р. Право на справедливий суд: інші аспекти [Електронний ресурс] / Р. Куйбіда, Т. Руда // Центр політико-правових реформ. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <https://helsinki.org.ua/pravo-na-spravedlyvyj-sud-inshi-aspekty-r-kujbida-t-ruda-tsentri-polityko-pravovyh-reform/>.
48. Конституція України. Верховна Рада України; Конституція, Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. Редакція від 30.09.2016 - [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

49. Чегренець Н. В. СУДОВА РЕФОРМА В УКРАЇНІ : КВАЛІФІКАЦІЙНЕ ОЦІНЮВАННЯ СУДДІВ – ДО І ПІСЛЯ РЕФОРМИ / Н. В. Чегренець. // Правові Горизонти УДК 347.97. – 2016. – №2. – С. 177–181.
50. Верховна Рада України. Офіційний веб - портал. – [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://iportal.rada.gov.ua/meeting/stenogr/show/6234.html>.
51. Дем'янова О. В. Повноваження суду апеляційної інстанції по скасуванню судових рішень в цивільному судочинстві та підстави їх застосування / О. В. Дем'янова // Форум права. – 2016. – № 4. – С. 274–280 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/FP/2010-4/10dovpiz.pdf>
52. Борисова Е. А. Апелляция в гражданском и арбитражном процессе / Е. А. Борисова. – М. : Городец, 1997. – 267 с.
53. Штефан М. Й. Цивільне процесуальне право України : підручник / Штефан М. Й. – К. : Ін Юре, 2005. – 622 с.
54. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення окремих положень адміністративного судочинства: Закон Україна № 4054-VI від 17.11.2011 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T114054.html
55. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 № 2747-I [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2747-1>
56. Константа О.В. Інститут апеляції в адміністративному судочинстві / О.В. Константа // Порівняльно-аналітичне право.- 2016. - № 5 - С. 203-206 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://pap.in.ua/5_2016/61.pdf
57. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо створення та функціонування в судах електронної системи «Персональний онлайнкабінет» : Проект Закону України від 06.12.2016 р. № 5498. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JH48Q00I.html
58. КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД У КРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ. // Центр політико-правових реформ. – 2017. – С. 1–8
59. Реформи під мікроскопом (станом на квітень 2017 р.)/ За ред. Міського В.В., Київ: Софія-А, 2017. – 132 с. Іл.

60. Городовенко В. Засади побудови судової системи України // Вісник Державної судової адміністрації України. — 2012. — № 3. — С. 12–22.
- 61.. Державне управління: європейські стандарти, досвід та адміністративне право / за заг. ред. В. Б. Авер'янова. — К. : Юстініан, 2007. — 288 с.
62. Вільгушинський М. Особливості процедури взаємодії судів загальної юрисдикції/ М. Вільгушинський. // Юридичний Вісник УДК 342.56. – 2013. – №2. – С. 90–98
63. Грабовий А. Курс на цифру : регулювання електронного суду / А. Грабовий [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://protokol.com.ua/ru/kurs_na_tsifru_regulyuvannya_elektronnogo_sudu
64. Про електронний цифровий підпис: Закон України від 22.05.2003 № 852-IV [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/852-15>
65. Про судовий збір: Закон України від 08.07.2011 № 3674-VI [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3674-17>
66. Про доступ до судових рішень: Закон України від. 22.12.2005 № 3262-IV [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3262-15>.
67. Рішення Ради суддів України від 26.11.2010 року № 30 [Електронний ресурс]. – Режим доступу .: <http://pravoukraine.org.ua>
68. Новий Кодекс адміністративного судочинства: які зміни нам приготували [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://protokol.com.ua/ru/noviy_kodeks_administrativnogo_udoproizvodstva_kakie_izmeneniya_nam_prigotovili/s
69. Василькевич Я. «Конституційна скарга має стати додатковою гарантією захисту прав і свобод людини» [Електронний ресурс] / Ярослав Василькевич // «Юридична газета». – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://yurgazeta.com/interview/yaroslav-vasilkevich-konstituciyna-skarga-mae-stati-dodatkovoyu-garantieyu-zahistu-prav-i-svobod-lyu.html>.

70. КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНСЬКА ВЕРСІЯ.. // Центр політико-правових реформ.
– 25.06.2017 – С. 1–8.